

PROSJEKTDOKUMENT NR.1

BESKRIVELSE til

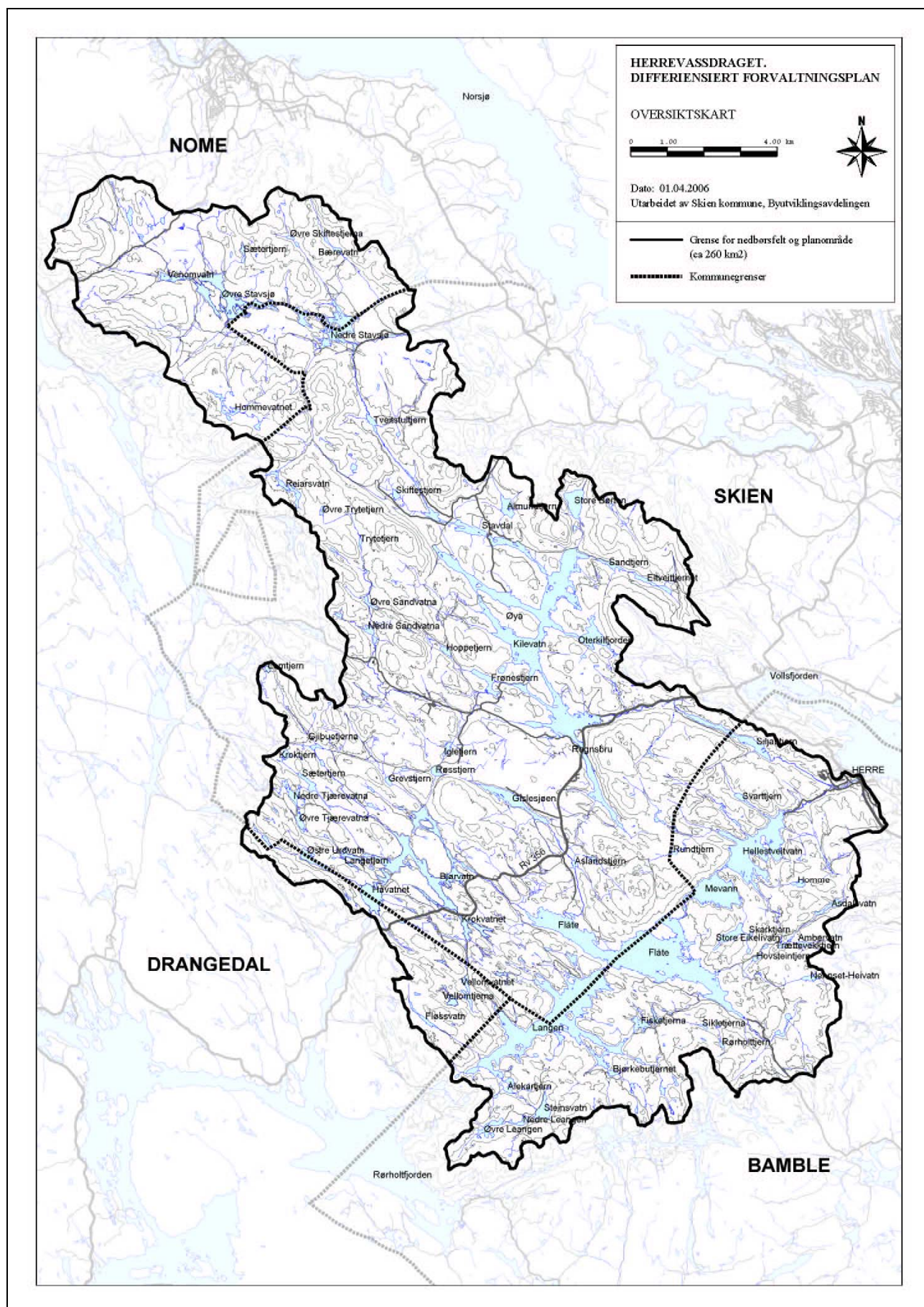
DIFFERENSIERT FORVALTNINGSPLAN FOR HERREVASSDRAGET

i Nome, Skien, Bamble og Drangedal

Prosjektdokumentet er sammenstilt av Skien kommune, byutviklingsavdelingen den 07.07.06

0	SAMMENDRAG	6
1	INNLEDNING	14
1.1	Avgrensning av planområdet	14
1.2	Bakgrunn	14
1.2.1	Nasjonale føringer	14
1.2.2	Verneverdier i Herrevassdraget	14
1.2.3	Grunneierinitiativ	15
1.2.4	En plan for hele vassdraget	16
1.3	Målsettinger	16
1.3.1	Hovedmål for vassdraget	16
1.3.2	Mål for planarbeidet	16
1.4	Prosjektorganisering	16
1.5	Arbeidsmetode og plankonsept	19
1.5.1	Fase 1: Registrering/status	19
1.5.2	Fase 2: Vurderingsfase	19
1.5.3	Fase 3: Konklusjoner/utarbeiding av plan	20
1.6	Planens status og forhold til kommuneplanene	20
1.7	Gjeldende føringer i planområdet	21
2	NATURGRUNNLAG OG BRUK AV NATURRESSURSENE	22
2.1	Naturgrunnlag	22
2.1.1	Berggrunn	22
2.1.2	Kvartærgeologi	22
2.1.3	Vann	22
2.1.4	Vegetasjon	22
2.2	Bruken av naturressursene – grunnlaget for dagens arealtilstand	23
2.2.1	Industrihistorie	23
2.2.2	Tømmerhogst og fløting	23
2.2.3	Jordbruk og utmarksressurser	24
3.	HERREVASSDRAGET I DAG, - OG TANKER OM FRAMTIDA	25
3.1	Bosetting/ lokalsamfunn	25
3.2	Vannet	26
3.2.1	Et vassdrag med god miljøstatus - oppfyller EU's rammedirektiv for vann	26
3.2.2	Drikkevann	26
3.2.3	Dammer og vannnivå	27
3.2.4	Kraftproduksjon	27
3.2.5	Levekår for fisk	27
3.2.6	Noen utviklingstrekk	27
3.3	Næringsvirksomhet	28
3.3.1	Skogbruk	28
3.3.2	Jordbruk	28

3.3.3 Annen næringsvirksomhet.....	29
3.4 Idrett og friluftsliv.....	29
3.4.1 Padling	29
3.4.2 Fiske.....	30
3.4.3 Jakt.....	30
3.4.4 Turgåing, sykling, børsanking	30
3.4.5 Idrett.....	31
3.5 Kultur- og landskapsmiljø.....	31
3.6 Naturverdier.....	36
3.6.1 Verna områder.....	36
3.6.2 Viktige naturtyper	36
3.6.3 Vilt	36
3.6.4 Fisk.....	37
3.7 Tekniske anlegg.....	37
3.7.1 Kraftlinjer.....	37
3.7.2 Vegnett.....	38
3.7.3 Bebyggelse	40
3.7.4 Vannforsyning, avløp, infiltrasjonsanlegg	40
3.7.5 Massetak - grus	41
3.7.6 Fløtningsanlegg.....	41
4 INNGREPSSTATUS OG FORVALTNINGSPRAKSIS	41
4.1 Inngrepsstatus	41
4.2 Forvaltningsgrunnlag og forvaltningspraksis idag	44
4.2.1 Generelt	44
4.2.2 LNF-områder i gjeldende kommuneplaner	44
4.2.3 Byggeområder i gjeldende kommuneplaner.....	45
4.2.4 Praksis i dispensasjonssaker.....	45
4.2.5 Motorferdsel i utmark og vassdrag.....	45
5 DIFFERENSIERT FORVALTNINGSPLAN	46
5.1 Generelt.....	46
5.2 Klasseinndeling og forvaltning.....	47
5.2.1 Klasse 1: Tettstedsområder.	48
5.2.2 Klasse 2: Jord-, skogbruks- og utmarksområder	49
5.2.2.1 Klasse 2 A: Jordbruksområder med bebyggelse; Bygda	49
5.2.2.2 Klasse 2 B: Eksisterende konsentrerte hytteområder.....	50
5.2.2.3 Klasse 2 C: De store kulturskogområdene.....	51
5.2.3 Omfang, lokalisering og plankrav vedr. tiltak.....	52
6 KLAUSULERT NEDBØRFELT - FLÅTE	52
7 MULIGE TILTAK - VIDEREFØRING.....	54

0 Sammendrag

BAKGRUNN

Herrevassdraget ble vernet mot kraftutbygging i 1973. Det var Stortinget som vedtok dette ved behandling av Verneplan I for vassdrag. I årene som fulgte etter at vassdragsverneplaner ble iverksatt, viste det seg at selv om mange vassdrag var vernet mot kraftutbygging, ble det gjennomført andre tiltak i vassdragene som var med på å ødelegge grunnlaget for vernet. Erkjennelsen av dette resulterte i utarbeidelsen av rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPRVV) som Stortinget vedtok i 1994. RPRVV gir føringer for å dele inn vassdragsområder i forvaltningsklasser avhengig av verneverdier og arealtilstand. Eksempelvis vil en del av et vassdrag med mange tekniske inngrep kunne forvaltes annerledes enn et tilnærmet urørt område i samme vassdrag. En plan som tar hensyn til dette benevnes en differensiert forvaltningsplan.

Viktige forhold som har hatt betydning for vernet av Herrevassdraget er bla.:

- Mange vannspeil.
- Lite påvirket av større tekniske inngrep.
- Viktige verdier for friluftsliv og rekreasjon og med store utviklingsmuligheter.
- Rike fiske- og viltressurser. Kan utvikles og utnyttes bedre både av lokalbefolkningen og allmennheten.
- Et vassdrag med god miljøstatus. (Fyller i dag kriteriene i EU's rammedirektiv for vann).
- Viktige kulturmiljøer fra flere tidsepoker med industrihistorie og tømmerfløting som spesielt interessant i dette vassdraget.

Grunneiere og skogeierlag i Kilebygda og Melum tok i 2001 initiativ til å få utarbeidet en "driftsplan" for Skiens del Herrevassdraget. Dette fordi de mente at vernet forhindret dem i å føre en aktiv næringsutvikling.

Etter innspill fra regionale myndigheter, gikk alle 4 kommuner som er berørt av nedbørfeltet til Herrevassdraget (260 km²) sammen om å utarbeide en differensiert forvaltningsplan. Det gjelder Nome (32 km²), Skien (153 km²), Drangedal (10km²) og Bamble (65km²) kommuner. Midler ble skaffet tilveie både fra offentlig hold og fra en grunneierorganisasjon i Kilebygda i Skien. Prosjektbeskrivelse ble utarbeidet og prosjektleder ansatt. I to år (2004-2006) har prosjektet pågått. Det har vært stor lokal deltakelse/medvirkning. Lokal agenda 21 har vært en viktig prosjektidé og det på en slik måte at det skulle være et likeverdig samarbeid mellom grunneiere, lokalbefolkning og offentlig forvaltning.

Hovedmål for vassdraget og for planarbeidet:

- Herrevassdraget skal forvaltes ut fra et overordnet prinsipp om en bærekraftig utvikling.
- Området skal bestå av levedyktige lokalsamfunn og være en kilde til næringsutvikling, rekreasjon og naturopplevelser. Ved inngrep og arealbruk både i og langs vassdraget skal det vises særlig hensyn slik at kvaliteten på naturverdier, kulturminner og kulturlandskap ikke forringes.
- Det utarbeides en differensiert forvaltningsplan for Herrevassdraget med utgangspunkt i Rikspolitiske Retningslinjer (RPR) for Vernede vassdrag. Virkeområdet for RPR er:
 - Vassdragsbeltet, dvs hovedelver, sideelver, større bekker, sjøer og tjern og et område på inntil 100 meter langs bredden av disse.
 - Andre deler av nedbørfeltet der det er faglig dokumentasjon som viser områder med betydning for vassdragets verneverdi.
- Det skal utarbeides forslag til konkrete tiltak for å nå hovedmålet.
- Den ferdige planen skal danne grunnlag for innspill til revisjon av kommuneplanens arealdel for de berørte kommuner.

Planarbeidet har vært organisert med en styringsgruppe, prosjektgruppe og 5 temagrupper.

Prosjektansvarlig har vært byutviklingssjefen i Skien kommune.

Store deler av arbeidet har foregått i de 5 temagruppene, der det har vært med ca. 60 deltakere fra lokalsamfunn og organisasjoner. Gruppeledere har vært med i prosjektgruppa.

En beregning viser at prosjektet har utført en innsats tilsvarende ca. kr. 2,3 mill., hvorav det offentliges innsats har en ca. verdi på kr. 1,4 mill. og det frivillige ca. 0,9 mill. kr.

Både offentlig og privat sektor har mao ytt en stor innsats.

ARBEIDSMETODE, PLANKONSEPT, PLANINNHOLD

Arbeidet har vært lagt opp og utført etter klassisk planmetodikk:

- Fase 1: Framskaffelse av status ved innsamling av databaser og kjent kunnskap.
- Fase 2: Vurdere og analysere verdier og sårbarhet i forhold til inngrep.
- Fase 3: Konkludere; utarbeide plan med klasseinndeling og forvaltningsprinsipper, forslag til tiltak og råd mht. mulige konkretiseringer gjennom bestemmelser til kommuneplanenes arealdeler

Dette er uvante arbeidsmetoder for mange. I prosessen har en derfor brukt tid på begrepsdrøftinger mht. verdier knyttet til landskap, natur- og kulturmiljøer, friluftsliv, vassdragsforvaltning mv.

Innsamlede data fra registreringsfasen resulterte i utkast til to temakart.

- Kart 1: Kultur, gårdsmiljø og tekniske anlegg og
- Kart 2: Naturmiljø og friluftsliv

Registreringsfasen bidro til at tidligere "hvite flekker på kartet" ble innholdsrike og til at prosjektdeltakerne fikk et felles grunnlag for å kunne diskutere seg igjennom fase 2 og 3.

Disse kartene er av ressursmessige årsaker ikke blitt helt ferdigstilt. I tiltaksdelen foreslås ferdigstilling av disse kartene.

Plankonseptet er bygd opp i tråd med klasseinndelingsprinsippene i RPRVV, men tilpasset Herrevassdragets lokale forhold. Vassdraget er foreslått inndelt i følgende klasser:

Klasse 1: Tettstedsområder

Klasse 2. Jord-, skogbruk- og utmarksområder

Klasse 2 er inndelt i 3 underklasser:

Klasse 2 A: Jordbruksområder med bebyggelse; Bygda

Klasse 2 B: Eksisterende konsentrerte hytteområder

Klasse 2 C: De store kulturskogområdene (øvrige areal)

Det foreslås et eget strandvernbelte (tidligere 100 m-beltet) som er et byggeforbudsbelte langsmed/rundt vann, elver bekker, tjern med årssikker vannføring. Strandvernbeltet er differensiert på bakgrunn av arealtilstand og verneverdi og varierer følgelig i bredde (beltet er smalere enn 100 m noen steder og bredere enn 100 m andre steder)

Konklusjon; forvaltningsprinsipper som foreslås:

- I de store kulturskogsområdene (klasse 2C) med viktige friluftslivsinteresser, skal det vises forsiktighet mht. å tillate nye tiltak som ikke har tilknytning til stedbunden næring.
- Ny utvikling/tiltak bør konsentreres til klasse 1 og 2A-områdene, og noe i klasse 2B.

Planen som legges fram inneholder noen kompromisser. Alle parter har "strukket" seg for å komme fram til ett felles plankonsept. Avstemming er benyttet som metode der uenigheter ikke er blitt løst gjennom diskusjoner.

Planen legger opp til en framtidig arealforvaltning som er mer nyansert og som gir større utviklingsmuligheter for lokalsamfunn og for grunneiere enn hva dagens situasjon gir. Det er de respektive kommuners gjeldende arealplaner som gir hovedføringer i dagens forvaltning. Planen er en differensiert forvaltningsplan for et verna vassdrag. Den har ikke formell planstatus etter plan- og bygningsloven.

Planen gir et grunnlag for innspill til revisjoner i kommuneplanenes arealdeler.

I hht. lover og regler, vedtatte reguleringsplaner med mer, er det en del føringer i vassdraget som uansett vil overstyre de innspill som forvaltningsplanen gir. Det gjelder spesielt klausuleringsregler for drikkevannskilden Flåte (drikkevann for Bamble kommune).

Prosjektet spiller allikevel inn at man ved revisjoner av planer, forskrifter og klausuleringer bør vurdere å foreta endringer til fordel for de disposisjoner forvaltningsplanen forfekter. Dessuten er det viktig at kommunene i framtida holder hverandre informert vedr. disposisjoner og forvaltning av Herrevassdraget.

Prosjektet har på mange måter bidratt til en fellesskapsholdning til vassdraget, noe som var en selvfølge da det var fløtning i vassdraget, men som ikke har vært "nødvendig" etter at betydningen av vannveiene opphørte. I framtida kan det for eksempel være vannressursen og vannkvaliteten en må sette i fokus og forvalte sammen;- på tvers av kommunegrenser og lokalsamfunn. Det som er viktig er at fellesverdiene i vassdraget blir ivaretatt. Det er også dette som var og er det viktigste grunnlaget for vernet; dette å ta vare på fellesverdiene.

NATURGRUNNLAGET OG BRUKEN AV NATURRESSURSENE

Gjennom millioner av år har geologiske prosesser formet landskapet i Herrevassdraget. Området består av et karakteristisk kolle- og sprekkelandskap med markerte lange forkastningssoner.

"De 100 sjøers land"

Det menneskepåvirkede landskapet

Alle de over 100 vanna ligger stort sett i slike forkastningssoner. Mellom vanna og kollene ligger flatere partier på forskjellige høydenivåer. Det gjelder generelt jordbruksområdene (for eksempel Stavdalgrenda i Skien) og de sammenhengende enhetlige skogkledte åspartiene (for eksempel Solumskogen i Kilebygda). Berggrunnen er relativt fattig på plantenæringsstoffer noe som gjenspeiler seg i skogvegetasjonen (mye furuvegetasjon på skrinns mark). Men det finnes også soner med rikere jordsmonn som har gitt grunnlag for varmekjære lauvtrearter. Løsmassedekket er generelt tynt og usammenhengende. Det er områdene med hav- og strandavsetninger som har dannet grunnlag for det jordbruket og det bosettingsmønster en finner.

Forøvrig er det berggrunnen, skogen og vannet som har vært grunnlaget for utnyttelse. Spesielt har Herre i Bamble en tradisjonsrik industrihistorie å se tilbake på gjennom 500 år med sager, smeltehytte for koppar og sølv, jernhammere, kruttmølle og cellulosefabrikk. En kraftstasjon ble bygd i 1907 ved Kongens Dam i Bamble. Denne er ikke i drift i dag men det arbeides i privat regi med gjenopptakelse av kraftproduksjonen. Tømmerhogst og fløting har også satt sine mange spor i vassdraget med dammer, fløtningsstuer, tømmerrenner, fløtningsveier mv. Hoveddammene er holdt nogenlunde vedlike/er istandsatt, men dammer i sidevassdragene er i ferd med å forsvinne. Forminner (automatisk freda) er særlig å finne i områder der jordsmonnet er best, bl.a. i Stavdal og på Nenseth (Bamble). Alle sporene fra tidlige tider vitner om at naturressursene i Herrevassdraget har vært utnyttet og forvaltet i "all" tid.

HERREVASSDRAGET I DAG, - OG TANKER OM FRAMTIDA

Bosetting

Innafor planområdet bor det ca. 1200 mennesker, hvorav de fleste (ca.700) på Herre i Bamble. I Bamble er det dessuten noe spredt bosetting på Hovstein og Nenseth.

Kilebygda i Skien huser ca. 350 personer, mens det i Stavdalgrenda (Skien) bor ca. 135 mennesker innafor nedbørfeltet til Herrevassdraget. I tillegg til konsentrert bebyggelse på Jensejordet, er det også en del spredt bosetting i Kilebygda. I Nome er ett gårdsbruk bebodd. I Drangedals del av vassdraget er det ikke fast bosetting. Herre og Kilebygda har skoler og kirke. På Herre er det litt handelsvirksomhet som gir noen arbeidsplasser. De fleste som bor innafor Herrevassdragets "grenser" må ut av bygda for å finne seg jobb, og da er det det øvrige Grenland som kan tilby det.

Skogbruk

Skogbruk er den viktigste næringsvirksomhet i planområdet. Bl.a. på grunn av dagens lave tømmerpriser, avvirkes ikke så mye skog som tilveksten tilsier. Kun noen få er heltidsbeskjeftiget med jord- og skogbruk. Det er to store skogeiendommer i vassdraget (Cappelen i Nome og Vold og Nenseth Bruk i Bamble og Skien). For øvrig er det relativt små eiendommer. Det er et godt utbygd skogsbilvegnett i hele vassdraget. Dette er utviklet over noen år, særlig etter at fløtinga opphørte. (Siste fløting i vestre vassdrag var på 1970-tallet).

Hytter

Det er 336 hytter i vassdraget. Disse er stort sett oppført i perioden 1950-70. Hyttearkitekturen gjenspeiler tida da hyttene ble bygd. Det er enkle, relativt små hytter med lav standard, beregnet på sommerbruk og i størrelsesorden fra ca. 30m² til ca. 70m² i bruksareal. I henhold til offisielle databaser er det registrert 225 hytter i Skiens del av vassdraget, 54 hytter i Bamble og 57 hytter i Nome. De bygg som ligger i Drangedals del av vassdraget er registrert som skoghusvære og gamle boplasser.

Vannkvalitet

Vannkvaliteten er god. I hht prinsippene i EU's rammedirektiv for vann kan vassdraget defineres som et vassdrag med god miljøstatus. Mulig forurensningsfare ligger i avrenning fra landbruksarealer og utslipp fra renseanlegg og fra spredt bosetting/fritidsbebyggelse.

En stor del av vassdraget er klausulert som drikkevannskilde til Bamble (gjelder nedbørfeltet til Flåte). Kilevannet har fram til i dag vært hoveddrikkevannskilde for Kilebygda. Det er nylig lagt vannledning og også kloakkledning til Rognsbru. Selv om Kilevannet nå opphører som hoveddrikkevannskilde for den mest konsentrerte bebyggelsen i Kilebygda, er det fortsatt mange som henter drikkevann herfra, både fastboende og hyttefolk. Å passe på at drikkevannkvaliteten ikke forringes, er et viktig mål i framtidig forvaltning av vassdraget.

God vannkvalitet betyr også mye for fiskebestanden. Fisk er en ressurs som kan utvikles og utnyttes bedre enn hva som gjøres i dag.

Naturverdier

Området er tidligere kartlagt (ikke fullstendig) mht. naturverdier. I alt er 7 områder vernet i medhold av naturvernloven. Det gjelder barskog, myr og edellauvskog. I tillegg er det registrert en rekke naturtyper/lokaliteter i forhold til biologisk mangfold og som det må tas vesentlig hensyn til i forhold til framtidig forvaltning. Vilt- og fiskeressursene er ikke fullstendig kartlagt. Det er rike forekomster av hjortevilt. Skogbruksdrift og viltforvaltning henger nøye sammen. De forskjellige viltbestand har ulike behov i forhold til skogskjøtsel. Litt avhengig av hva en vil satse på og hva en vil utvikle (skog eller vilt eller begge deler), krever dette nyansert skogforvaltning og felles forståelse for næringenes behov.

Friluftsliv

Herrevassdraget er viktig friluftsområde for Grenlands befolkning. Her er rike muligheter til å drive med padling, sykling, tur- og skigåing, bærplukking, fiske og noe jakt. Alle slike aktiviteter kan videreutvikles dersom man ønsker å tilrettelegge for dette. Det enkle friluftslivet står i fokus. Koplet opp mot reiselivsvirksomhet, kunnskapsformidling og opplevelsesturisme ligger det mange muligheter i området. Skal man satse på dette, vil grunneiersamarbeid med felles ressursutnyttelse kunne gi fordeler for alle parter.

Kultur- og landskap

I arbeidet med Herrevassdraget har gruppearbeidet bl.a. resultert i et omfattende register over objekter, anlegg, steder det knytter seg historiske hendelser, tro og tradisjon til og som har betydning for folks oppfattelse av verdiene i kultur- og landskapsmiljøet. Den lange og omfattende historiske utviklinga med menneskelig påvirkning i vassdraget, er både spesiell og interessant i Herrevassdraget. Man føler stolthet ved å være en del av dette.

I RPRVV er det fokus særlig på landskap når det gjelder hvordan "forvaltningsreglementet" er utformet. Dette blir konkret når det er snakk om inngrep i landskapet.

"Landskap" kan defineres slik: "Landskap er alle våre fysiske omgivelser utendørs, der vi bor og ferierer, arbeider og driver næring" (kilde: Miljøverndepartementet).

For å få bevissthet omkring dette, har prosjektet benyttet en forenklet landskapsanalyse som et av flere vurderingsgrunnlag i forhold til å komme fram til om og hvordan ny utvikling kan innpasses i det bestående.

De store, nesten runde kollene (landemerker), de lange sammenhengende sprekkesonene med store og små vann de flatere skogkledte åspartiene mellom vanna er dominerende landskapsstrukturer i området. Inngrep vil være mest sårbart i overgangssonene mellom landskapsstrukturene:

kollene/lisider/strandsoner langs store vann. I mellomstrukturene, på og i de flatere partiene, vil inngrep lettere kunne innpasses; spesielt i det småskala bebygde landskapet i jordbruksområdene ("bygda"). Selv om landskapet i seg selv kan tåle noen nye inngrep, er det også andre hensyn å ta. Helhetlige kulturmiljøer, friluftslivs- og naturverninteresser både i små og stor skala er viktige i så måte.

INNGREPSSTATUS OG FORVALTNINGSPRAKSIS

Herrevassdraget har få såkalte inngrepsfrie områder (områder beliggende mer enn en kilometer fra større tekniske inngrep). Noen tekniske anlegg setter sitt preg på området mer enn andre. Det gjelder noen kraftledningsstraseer, nettverket av skogsbilveger samt en del av hyttene i strandsoner langs vanna. Å finne den rette balansen mellom bruk og vern har vært gjenstand for diskusjoner både før forvaltningsplanprosjektet ble igangsatt og gjennom den prosessen prosjektet har hatt.

Grunneierne i Kilebygda som tok initiativ til prosjektet, har ment at vassdragsvernet har medført spesiell streng forvaltning i Herrevassdraget. Mesteparten av arealene i Herrevassdraget er avsatt som LNF- områder (Landbruks-, natur- og friluftsområder) i gjeldende kommuneplaner. Praksis viser at forvaltningen i LNF-områdene utenfor vassdragsbeltet ikke er strengere i Herrevassdraget enn i øvrige LNF-områder i kommunene, bortsett fra i nedbørfeltet til Flåte som har klausuleringsbestemmelser for beskyttelse av drikkevannet (kap. 6). I selve vassdragsbeltet (vannstrengen og 100-metersbeltet) i hovedvassdraget praktiseres noe strengere forvaltning når det gjelder tiltak knytta til stedbunden næring enn i andre vassdrag der det også er byggeforbud i 100-metersbeltet.

Herre er et tettstedsområde med stor grad av bebygde arealer. Noen områder i Skien har også byggeområdestatus. Det gjelder særlig på Rognsbru/Jensejordet i Kilebygda og dessuten noen områder i Stavadalsgrenda. I Nome er avsatt ett hytteområde ved Nedre Stavsjø, og i Drangedal to hytteområder

ved riksveg 356 i gjeldende arealplaner. I Bamble er vist trasé for ny jernbane og for ny kraftledning. Disse berører verneinteresser i Herrevassdraget. Prosjektet mener derfor at en ved neste kommuneplanrevisjon i Bamble bør revurdere disse traséene, slik at ikke Herrevassdraget blir så sterkt berørt. En viktig føring i gjeldende forvaltning (gjelder deler av vassdraget), er klausulering av Flåte som drikkevannskilde. Restriksjonene her, gjelder foran forvaltningsplanen.

At det har vært streng forvaltning i nedbørfeltet til Flåte, er en av årsakene til at det er lite av synlige inngrep i denne delen av vassdraget, noe som igjen har bidratt til at dette er et eldorado for friluftsliv. Alle kommuner har i sine kommuneplaner regler om byggeforbud i strandsona. I Nome, Skien og Bamble er dagens byggeforbudssone et 100-m belte, mens Drangedal har en 50 m byggeforbudsgrense. I forvaltningsplanen innføres et strandvernbelte som er et nyansert (differensiert) byggeforbudsbelte i strandsona. Byggeforbudet gjelder alle byggetiltak utenom nødvendige tiltak i landbruket. I vassdraget er det litt forskjellig forvaltningspraksis i kommunene når det gjelder dispensasjonssaker. Ved Langen/Flåte gis dispensasjoner til ombygging av hytter dersom dette medfører bedring i avløpsforhold. I Skien er det gitt dispensasjoner i forbindelse med tiltak for funksjonshemmede, for mindre tilbygg og for oppføring av hytte etter brann. Generelt er det få søknader om dispensasjon fra lov om motorisert ferdsel i utmark og vassdrag. I Skien gjelder egen forskrift til loven. Denne legger bl.a. begrensninger på motorytelse på motorfartøy i Kilevannet. Denne forskriften bør vurderes for revisjon.

DIFFERENSIERT FORVALTNINGSPLAN

Klasseinndelingsprinsippene i Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPRVV) ligger til grunn for utarbeidelsen av forvaltningsplanen. Disse er tilpasset Herrevassdragets lokale forhold og er **differensiert** etter arealtilstand og verneverdi.

Gjeldende arealplaner har bestemmelser om byggeforbudsbelter på 100 m eller 50 m langs vassdrag. I forvaltningsplanen benyttes begrepet **”strandvernbelte”**. Dette beltet er i planforslaget **differensiert** i avstandsområdet 0 -1000 m fra strandlinja.

For nye tiltak må det stilles krav om dokumentasjon på at tiltakene ikke er i konflikt med verneinteresser eller andre viktige samfunnsinteresser.

KLASSEINNDELING.

Planområdet er delt inn i to hovedforvaltningsklasser. For hver klasse og underklasse foreslås spesifikk forvaltning jf. prinsippene i RPRVV.

- **Klasse 1** (tettstedene) er den klassen det gis størst grad av videreutviklingsmuligheter i; dog skal det ved inngrep/tiltak i denne klassen som i alle de andre klassene tas hensyn til natur-, kultur- og friluftslivsinteresser.
- **Klasse 2A** er ”Bygda”. Stavdal og Kilebygda i Skien er de typiske bygdeområdene. I hele vassdraget er det mange små og større jordbruksområder med bebyggelse. De fleste av disse er definert inn i klassen 2A. I tillegg til en utvikling innenfor stedbunden næring, bør det kunne gis mulighet for spredt næringsvirksomhet som ikke er knyttet til stedbunden næring i denne klassen.
- **Klasse 2B** er noen ”eksisterende konsentrerte hytteområder”. Områdene kan utvikles noe (utvidelse, tiltetting), samtidig som det presiseres at eventuell utvikling skal skje bakover i terrenget; - bort fra strandlinja.
- **Klasse 2C er de store kulturskogsområdene i vassdraget** der friluftslivet og tradisjonell bruk (skogbruk) skal prioriteres. Noen utviklingsmuligheter som ikke er i konflikt med verneinteressene på setervoller og gamle boplasser, bør kunne innpasses. En vurdering av om man skal tillate spredt hyttebygging i de store kulturskogsområdene bør diskuteres i hver enkelt kommune.

Noen råd om omfang, lokalisering og plankrav i forhold til ulike tiltak.

Prosjektet har diskutert hva for tiltak (spesielt bygningsmessige) de forskjellige klasseområdene kan ”tåle”. Resultatet av disse diskusjonene er et prosjektdokument nr. 4 som gir innspill til hva deler av bestemmelser og retningslinjer for kommunenes arealdeler kan inneholde når det gjelder Herrevassdraget.

Prosjektet har med dette forsøkt å

- synliggjøre intensjoner
- vise at konkretisering kan bidra til forutsigbarhet

Kommentarer til ett spesielt omdiskutert punkt i prosjektdokument nr. 4.

Gjelder pkt. 3: *Spredt hyttebebyggelse.*

Dette punktet gjelder hvorvidt det bør kunne tillates spredt hyttebebyggelse i klasse 2C (de store skogområdene). Det var stor uenighet i prosjektgruppa om dette. Avstemming måtte til for å få et resultat.

Diskusjonen gikk både på det prinsipielle og også det spesifikke (kvantum og lokalisering) i forhold til tålegrenser i det verna vassdraget.

Flertallet mente at det bør kunne legges til rette for spredt hyttebygging (1 hytte pr. landbrukseiendom over 200 daa) i hele vassdragsområdet inklusive klasse 2C-områder.

Mindretallet mente at spredt hyttebygging "overalt" er meget uheldig for friluftslivet, for utøvelsen av skogbruksnæringa og i forhold til naturverdiene i vassdraget. Ved å legge til rette for spredt hyttebygging i hele 2C-området, faller mye av grunnlaget for klasseinndelingen bort. Med det også de forvaltningsprinsipper en er enige om, nemlig å konsentrere næringsutvikling til 1- og 2A-områdene og være forsiktig med inngrep i de store skogområdene (2C)

KLAUSULERT NEDBØRFELT - FLÅTE

I 1978 ervervet Bamble kommune rettigheter fra grunneiere og andre rettighetshavere til å ta ut drikkevann fra Flåte. Gjennom inngåtte avtaler ble nedbørfeltet klausulert.

I forholdet mellom forvaltningsplanen og klausuleringen av Flåte, er det klausuleringsbestemmelsene i Flåteskjønnet som går foran. Forvaltningsplanen vil likevel være et innspill til framtidig forvaltning av Flåtes nedbørfelt og som kan iverksettes forutsatt at krav satt i Flåteskjønnet overholdes.

MULIGE TILTAK – VIDEREFØRING

Utarbeiding av padlekart er et foreslått tiltak.

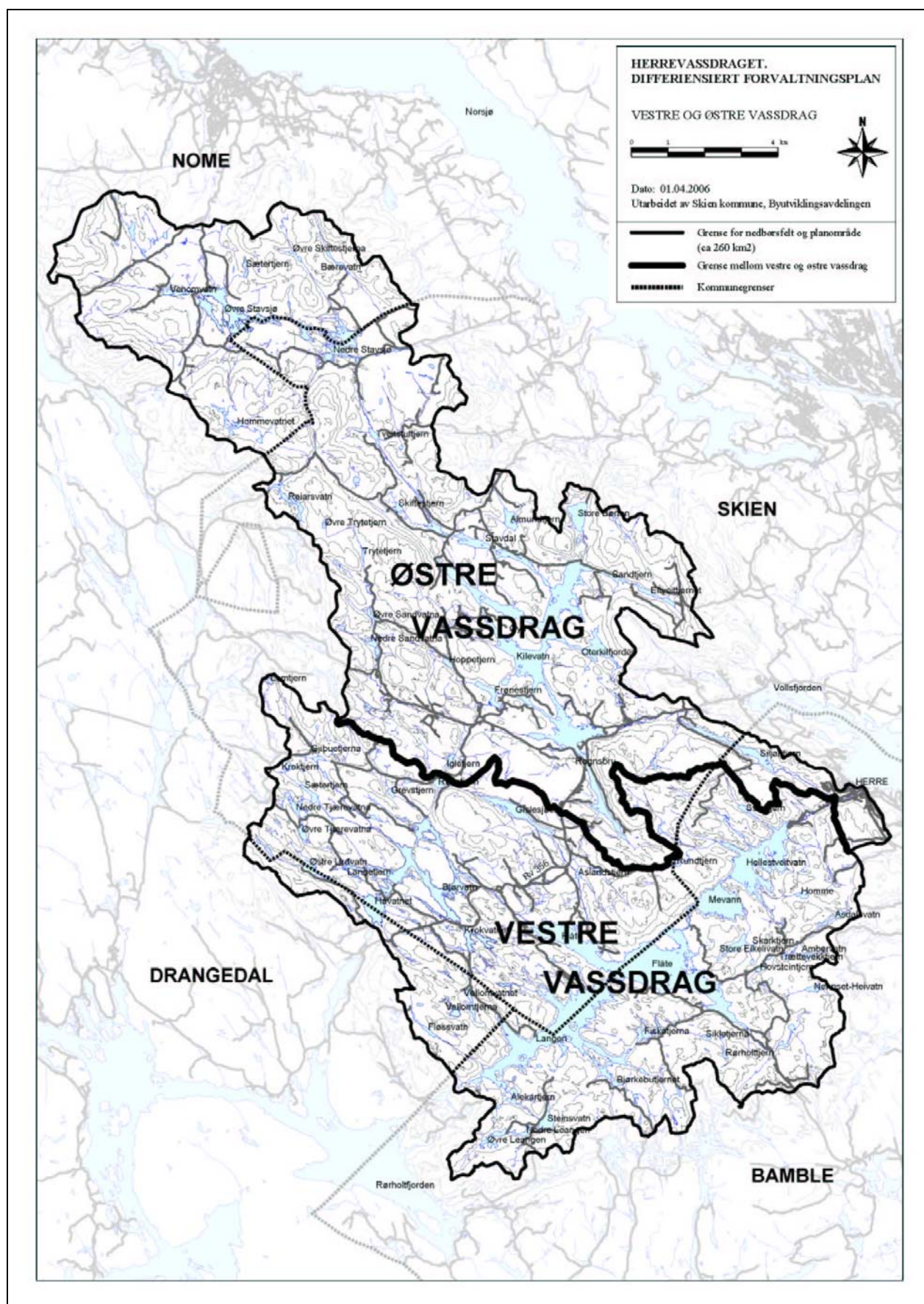
Istandsetting av skoghusvære og tidligere boplasser for utleie og utnyttelse i reiselivsnæringa er mulige tiltak.

Prosjektet har utarbeidet forslag til mulige tiltak som presenteres i ei liste på 45 punkter. Tiltakene er inndelt i fire kategorier:

- planleggings- og undersøkelsestiltak
- informasjonstiltak
- fysiske tiltak
- arrangementer

Prosjektet anbefaler

- at hver kommune i sine handlingsplaner til kommuneplanene/ sektorplaner/ arbeidsprogram "henter inn" punkter fra Herrevassdragets tiltaksliste.
- at hver kommune avsetter budsjettmidler for derigjennom å kunne gjennomføre tiltak.
- at private (grunneiere, lag og foreninger, lokalsamfunn) samarbeider om å søke om midler, enten det er fra offentlig sektor, fra fond og andre tilskuddsordninger, til planlegging og gjennomføring av tiltak.

Kartskissa viser nedbørfeltene for det vestre og det østre vassdraget. Til sammen utgjør disse to vassdragsområdene hele Herrevassdraget (260 km²)

1 Innledning

1.1 Avgrensning av planområdet

Planområdet omfatter hele nedbørfeltet for Herrevassdraget, (ca. 260 km²). Nedbørfeltet dekker deler av de fire kommunene Nome (32 km²), Skien (153 km²), Drangedal (10km²) og Bamble (65km²). Vassdraget består av flere mindre nedbørfelt. **Vestre del** av vassdraget omfatter nedbørfeltene til Langen, Flåte (inklusive Bjorvann, Gislesjøen), Mevann og Hellestvedtvann. **Østre del** består av nedbørfeltet for Kilevannet (fra Stavsjø i nord) og ned til Bolvikelva i sydøst. Vestre og Østre vassdrag møtes først i Herreelva i Bamble, kun 1 km før utløp i Frier fjorden. (Kartskisse Østre og Vestre vassdrag på foregående side)

Alt vannet fra hele vassdraget renner ut i Herreelva som munner ut i Frierfjorden. Vannet har hatt en lang vei fra de øverste pytter og bekker i Nome og i Drangedal, gjennom de store vanna i Skien og Bamble, - før det ender i havet.

Planavgrensning (hele vassdraget) har blitt justert i løpet av prosjektperioden, da en har funnet feil i de offisielt oppførte nedbørgrensene.

1.2 Bakgrunn

1.2.1 Nasjonale føringer

Herrevassdraget er et verna vassdrag. Det ble vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan I, vedtatt i Stortinget i 1973. Utgangspunktet

for verneplan I var å bevare et representativt utvalg av naturtyper, geologiske formasjoner, fosser, planter og dyr, kulturminneområder og områder av vitenskapelig interesse, - uberørt av kraftutbygging.

Håtteitsetra i Nome, n del av et kulturmiljø.

Det ble spesielt lagt vekt på å sikre vassdrag med store landskaps- og friluftsinnteresser, men også verdier for vilt, fisk og naturvern ble tatt med i vurderingene. De etterfølgende verneplaner kom i 1980, 1986, 1993. "Supplering av verneplan for vassdrag" ble vedtatt i 2005. I årene som fulgte etter vernevedtakene, viste det seg at selv om mange vassdrag var vernet mot kraftutbygging, ble det gjennomført andre tiltak i vassdragene som var med på å ødelegge grunnlaget for vernet. Erkjennelsen av dette resulterte i utarbeidelsen av rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPRVV) som Stortinget vedtok i 1994. RPRVV gir føringer for å kunne dele inn vassdragsområder i forvaltningsklasser avhengig av verneverdier og arealtilstand. Ett og samme vassdrag kan gis forskjellig forvaltningsstrategi utfra hvilken klasse hvert delområde tilhører. Eksempelvis vil en del av ett vassdrag med mange tekniske inngrep kunne forvaltes annerledes enn et tilnærmet urørt område som man ønsker å opprettholde i en urørt tilstand. . En plan som tar hensyn til dette benevnes en differensiert forvaltningsplan.

1.2.2 Verneverdier i Herrevassdraget

Verneplan I konkretiserte ikke hvilke verneverdier som lå til grunn for vernet. NVE (Norges Vassdrags-og energidirektorat) har i

ettertid framskaffet noen faktorer som angir viktige verdier som har betydning for vernet av Herrevassdraget, og som prosjektet har utdypet noe:

- Mange innsjøer (ca. 100 vannspeil)
- Lite påvirket av større tekniske inngrep
- Viktige verdier for friluftsliv og rekreasjon. Vassdragets nærhet til store befolkningsområder gir et stort potensiale for videreutvikling.
- Rike fiske- og viltressurser. Utgjør i dag en betydelig ressurs for fastboende. Potensialet for å utnytte ressursene bedre er stort.
- Et vassdrag med god miljøstatus. Fyller allerede kriteriene i EU's rammedirektiv for vann.
- Spesielle og interessante kulturminner/kulturmiljøer. Viktige verneverdier i vassdragets kulturlandskap, er både fornminner og minner fra nyere tid, eksempelvis sporene fra tømmerfløting, fra tidlig industrihistorie med bergverk, sagbruk og jernverk

De mange flotte vannspeilene er ett av flere vernekriterier. Håvannet i Drangedal i forgrunnen

Vassdraget har viktige friluftslivsverdier, her fra padletur i Mevann i Bamble.

1.2.3 Grunneierinitiativ

I 2001 fremmet representanter for grunneiere og skogeierlag i bygdene Kilebygda og Melum i Skien kommune forslag om å lage en plan for Skien kommunes del av Herrevassdraget. Bakgrunnen var at man lokalt så behovet for en "driftsplan" som ivaretok grunneiernes mulighet for å kunne drive en aktiv næringsvirksomhet i området samtidig som en tar hensyn til verneverdiene. Grunneierne mente at Skien kommune forvaltet arealene i Herrevassdraget spesielt restriktivt pga verneklauselen, og ønsket en gjennomgang av dette for om mulig å komme fram til en mer nyansert forvaltning i området. Grunneierne ønsket større muligheter til utvikling og vekst for derigjennom å sørge for å ha levedyktige samfunn i framtida.

Kun et fåtall grunneiere lever nå av tradisjonelt landbruk. Mange mener at hyttebygging er framtida.

Med næringsutvikling er det fra grunneierhold særlig fokusert på hyttebygging. Grunneierne

mener at salg av hyttetomter, byggevirkksomhet, drift og vedlikehold og vaktmestertjenester i framtida vil gi gode inntektsgrunnlag for de enkelte gårdsbruk. Det ble nedsatt en gruppe bestående av representanter for Kilevannet grunneierlag, Herrevassdraget skogeierlag, Melum lokalutvalg, Kilebygda lokalutvalg og Skien kommune. Mandatet til gruppen var å utarbeide en differensiert forvaltningsplan som et grunnlag for arealbruksplaner i området.

1.2.4 En plan for hele vassdraget

Regionale myndigheter kom med anbefalinger om å utarbeide en differensiert forvaltningsplan for *hele* det verna Herrevassdraget. Det betød en plan som omfattet områder i Skien, Bamble, Nome og Drangedal kommuner. Slikt samarbeid ble inngått og økonomiske ressurser ble skaffet tilveie gjennom bevilgninger fra de 4 kommunene, fylkeskommunen, NVE og Kilevann grunneierlag. De 4 kommunene godkjente prosjektbeskrivelsen dat. 17.11.03 som et grunnlag for å sette i gang arbeidet med en plan for hele vassdraget. I april 2004 ble det ansatt prosjektleder i 50% stilling med kontorsted Skien kommune og en prosjektperiode definert til 2 år.

1.3 Målsettinger

1.3.1 Hovedmål for vassdraget

Hovedmål for vassdraget er nedfelt i prosjektbeskrivelse, dat. 17.11.03:

- Herrevassdraget skal forvaltes ut fra et overordnet prinsipp om en bærekraftig utvikling.
- Området skal bestå av levedyktige lokalsamfunn og være en kilde til næringsutvikling, rekreasjon og naturopplevelser. Ved inngrep og arealbruk både i og langs vassdraget skal det vises særlig hensyn slik at kvaliteten på naturverdier, kulturminner og kulturlandskap ikke forringes.

1.3.2 Mål for planarbeidet

Mål for selve planarbeidet ble i prosjektbeskrivelsen formulert slik:

1. Det utarbeides en differensiert forvaltningsplan for Herrevassdraget med utgangspunkt i

Rikspolitiske Retningslinjer (RPR) for Vernede vassdrag. Virkeområdet for RPR er:

- Vassdragsbeltet, dvs hovedelver, sideelver, større bekker, sjøer og tjern og et område på inntil 100 meter langs bredden av disse.
 - Andre deler av nedbørsfeltet der det er faglig dokumentasjon som viser områder med betydning for vassdragets verneverdi.
2. Det skal utarbeides forslag til konkrete tiltak for å nå hovedmålet.
 3. Arbeidet med utarbeidelse av forvaltningsplan for Herrevassdraget skal baseres på prinsippene i Lokal Agenda 21 om aktiv lokal medvirkning - åpen dialog og likeverdig samarbeid mellom grunneiere, lokalbefolkning og offentlig forvaltning.
 4. Planen skal være ferdig utarbeidet (inkludert politisk behandling) innen 1.10.05.
 5. I forbindelse med planarbeidet kan det nedsettes temagrupper innen forskjellige relevante deltemaer. (Eksempler på slike er følgende: Vannkvalitet, forurensning, flomsikring, vannstandsregulering, bebyggelse, arealbruk, infrastruktur, næring, turisme, natur (flora/fauna), naturlandskap, kulturminner, kulturopplevelser, kulturlandskap, rekreasjon, friluftsliv, etc).
 6. Den ferdige planen skal danne grunnlag for innspill til revisjon av kommuneplanens arealdel for de berørte kommuner.

Til pkt. 4 om ferdigstilling innen 01.10.05, er å bemerke at prosjektleder ikke ble ansatt før ½ år etter opprinnelig framdriftsplan. Dessuten har det vist seg at prosjektet var mer omfattende enn antatt, - noe som har ført til utvidelse av tidsrammen.

1.4 Prosjektorganisering

En vesentlig del av arbeidet har foregått i 5 temagrupper. Ca.60 frivillige fra lag og organisasjoner har deltatt. Oppnevning av personer til temagruppene har foregått lokalt. I tillegg har 20 personer fra offentlig forvaltning vært mer eller mindre involvert i prosjektet, herav har 10 fra offentlig sektor vært medlemmer av temagruppene. 3 av disse igjen har vært medlemmer av prosjektgruppa. Styringsgruppa har bestått av to personer fra lokalsamfunnene og to fra offentlig sektor samt prosjektansvarlig. Prosjektgruppemøter og

styringsgruppemøter har foregått i Skien kommunes lokaler, mens temagruppene har hatt møtesteder mer knyttet til hvilken del av vassdraget de har hatt som ansvarsoppgaver. Prosjektleder har hatt kontorplass i Skien kommune, og har spesielt benyttet ressurser på planenheten, og enhet for kart, oppmåling og landbruk for utarbeiding av temakart og plankart.

De 5 temagruppene har hatt følgende geografiske og tematiske oppgaver:

Gruppe 1: Hele vassdraget. Tema:

Vannressurser/Naturmilø:

Naturmiljøet på land og i vann, vannet som ressurs inkl. vannforskyning, 100-m-beltet, kulturminner, friluftsliv

Gruppe 2: Hele vassdraget. Tema:

Infrastruktur/Tekniske Inngrep:

Bebyggelse, veier/ferdselsårer, motorferdsel i utmark, vannledninger, avløpsanlegg, kraftlinjer, massetak, tømmervelter, tømmeropptaksplasser

Gruppe 3: Skiens del av vassdraget. Tema:

Jord- og skogbruk, kulturlandskap, jakt og fiske, næringsliv, turisme, navn

Gruppe 4: Nomes del av vassdraget. Tema:

Jord- og skogbruk, kulturlandskap, jakt og fiske, næringsliv, turisme, navn

Gruppe 5: Bamble og Drangedals del av

vassdraget. Tema: Jord- og skogbruk, kulturlandskap, jakt og fiske, næringsliv, turisme, navn

Følgende personer har vært medlemmer i temagruppene:

Rune Engen, Bamble bruk AS

Håvard Solhøi, Fylkesmannen i Telemark

Torbjørn Landmark, Telemark fylkeskommune

Runar Fjeld, Herrevassdraget skogeierlag

Terje Sjøvåg, Skiensvassdragets fellesfløtningsforening,

Svein Tore Dale, Stavdal grendelag

Gudmund Kverndalen, Stavdal grendelag

Sindre Nøringset, Kilevann grunneierlag

Yngvar Kverndalen, Kilevann grunneierlag

.

Eigil Movik, miljøvernrådgiver, Skien kommune

Tore Gabrielsen, Bamble kommune

Eivind Gisholt, Herrevassdraget skogeierlag

Finn Helge Gisholt, Herrevassdraget skogeierlag

Halvor Sannes, hytteeier

Åse Ellefsen, hytteeier

Rune Vibeto, grunneierinteresser, Nome

Tore Skarphagen, miljøvernkonsulent Bamble kommune

Harald Omnes, landbrukskontoret, Nome kommune

Karl Espeland, Kilevannet grunneierlag

Øystein Dalene, Kilevannet grunneierlag

Sigfred Steinhau, Stavdal grendelag

Klas Garvik, Kilebygda lokalutvalg

Sveinung Egenæs, Kilebygda lokalutvalg

Bjørn Solvang, Bamble kommune

Halvor Dalene, Herrevassdraget skogeierlag

Trond Indrebø, landbruksrådgiver, Skien kommune

Hans Andreas Stavdal, Melum lokalutvalg

Ingerid Heggelund, grunneier og landskapsarkitekt

Trond Olav Tinnes, Solum skogeierlag

Daghild Herum, Herrevassdraget skogeierlag

Ole Sigmund Sønstedt, Herrevassdraget skogeierlag

Torgeir Eiklund, storvaldene i Kilebygda

Hans Holmen, Stavdal grendelag

Arnt Wærnes, Kilebygda IL

Åsne Fjeld, Kilevannet grunneierlag

Kai Arne Eiklund, Herrevassdraget skogeierlag

Petter Tobiassen, hytteeier

Morten Rask Arnesen, plan- og miljørådgiver, Nome kommune

Ole Melteig, Nome skogeigarlag

Nils Olav Bjerva, Helgen idrettslag

Ole Moen, Holla historielag

Geir Haaveit, Nome skogeigarlag

Håkon Sørbo, Holla jeger- og fiskeforening

Lars Andreas Gjerstad, skogbrukssjef, Bamble kommune

Jon Rasmus Lassen, Vold og Nenseth Bruk AS

Halvard Lilleaasen, Herre Vel

Kjell Woje, Bamble Historielag

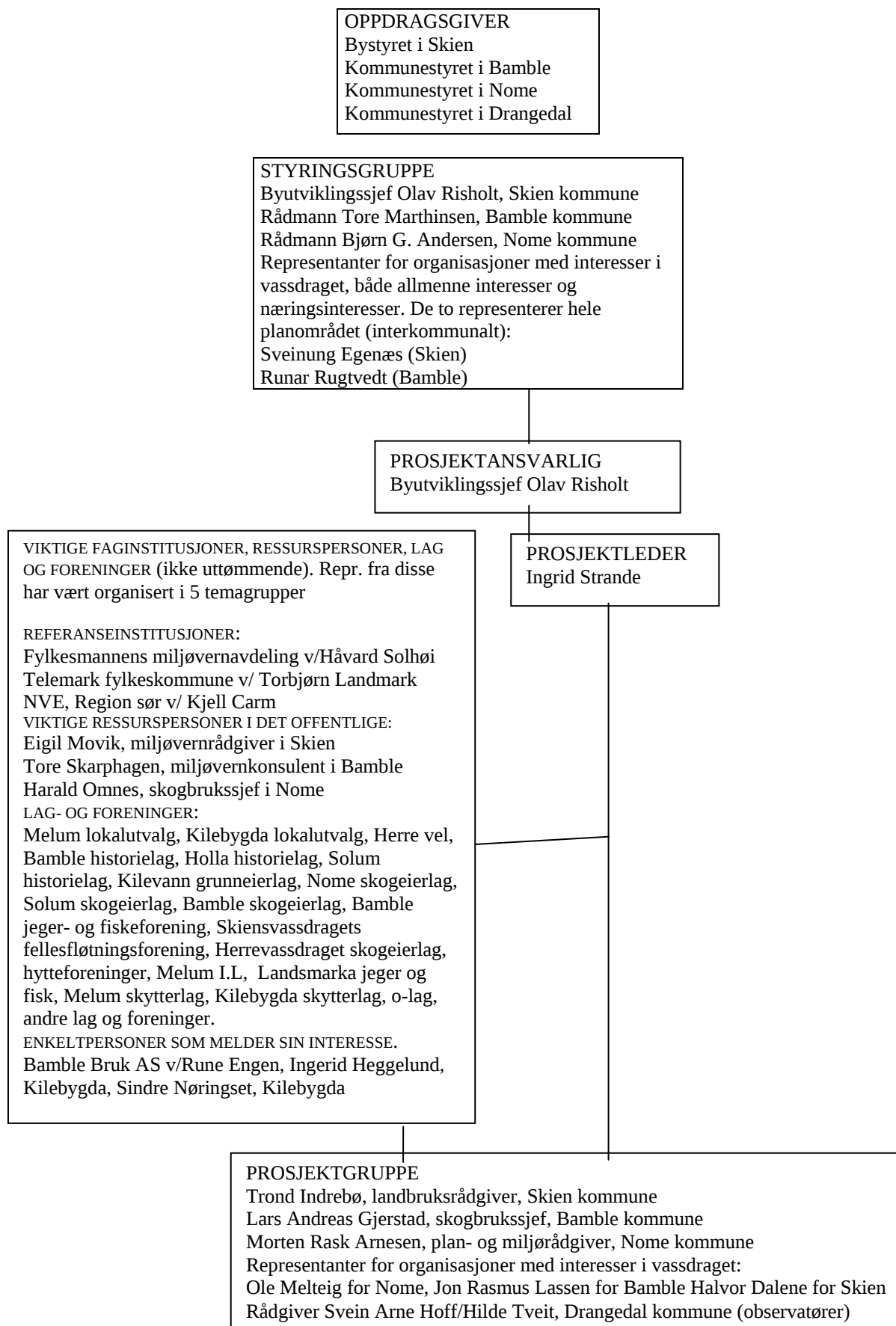
Lars Thore Tinderholt, Bamble skogeierlag

Audun Solbraa, grunneierinteresser i Drangedal

Svein Solstad, Bamble jeger og fiskeforening

I tillegg har temagruppene knyttet til seg ressurspersoner som har deltatt i deler av prosjektet

Prosjektorganisering:

1.5 Arbeidsmetode og plankonsept

Alle som har deltatt i prosjektet har bidratt med stor arbeidsinnsats, vært engasjerte og har brukt mye tid. Ikke minst må alle de frivillige fra lag og foreninger berømmes for arbeidet som er utført i temagruppene. I ettertid ser en at det kunne vært satt føringer til oppnevning av gruppemedlemmer mht alder, kjønn, foreningstilknnytning/lokal forankring, for om mulig å få en bredere spredning på interesstilknytningen i vassdragsområdet. Prosjektbeskrivelsen kunne også vært mer konkret på prosjektgruppa og styringsgruppa sine avgjørelsesmandater. I og med at det i pkt. 3 under "Mål for selve planarbeidet" (kap. 1.3.2) er nedfelt at det skal være et likeverdig samarbeidsprinsipp mellom grunneiere, lokalbefolkning og offentlig sektor, er det lagt stor vekt på å få til dette. Den totale innsatsen er estimert til en verdi tilsvarende ca. kr. 2,3 mill kr. Ca. kr. 900.000 er egeninnsats/dugnad fra det private/frivillige. Det offentlige har bidratt med en verdi tilsvarende ca. kr. 1,4 mill fordelt på prosjektledelse, arbeidsinnsats fra øvrige saksbehandlere og ansatte i det offentlige, samt materiell. Skien kommunes verdiinnsats kan regnes til 2/3 av ovenstående beløp, altså en verdi tilsvarende ca. kr. 950.000. Dvs. at andre offentlige instanser inkl. kommunene Bamble, Nome, Drangedal har tilsammen bidratt med en arbeidsinnsats tilsvarende en verdi på ca. kr. 550.000.

Arbeidet har vært lagt opp og utført etter en klassisk planmetodikk:

- Fase 1: framskaffelse av status ved innsamling av databaser og kjent kunnskap
- Fase 2: vurdere og analysere verdier og sårbarhet i forhold til inngrep
- Fase 3: konkludere; utarbeide plan med klasseinndeling og forvaltningsprinsipper, forslag til tiltak og råd mht. mulige konkretiseringer gjennom bestemmelser til kommuneplanenes arealdeler

Dette er uvante arbeidsmetoder for mange. I prosessen har en derfor brukt tid på begrepsdrøftinger mht. verdier knyttet til landskap, natur- og kulturmiljøer, friluftsliv, vassdragsforvaltning mv.

1.5.1 Fase 1: Registrering/status

Målet var å få kartfestet mest mulig av kjent kunnskap om området uten å foreta nye registreringer i marka. Medlemmene i temagruppene bidro i stor grad med sin lokalkunnskap. Innsamlede data har resultert i utkast til to temakart.

- Kart 1: Kultur, gårdsmiljø og tekniske anlegg og
- Kart 2: Naturmiljø og friluftsliv.

Skien kommune har bekostet digitalisering av mesteparten av de dataene gruppedeltakerne framskaffet og dessuten sammenstilt andre digitale, kartfestede data som forefinnes i ulike offentlige databaser og som har vært relevante for prosjektet. Prosjektet har ikke hatt nok ressurser til å fullføre utkast til temakart. Temakartene bør som en del av videreføringa oppgraderes til en god standard for kartprodukter. Dette er lagt inn som forslag til mulige tiltak. Registreringsfasen bidro til at tidligere "hvite flekker på kartet" ble innholdsrike og til at prosjektdeltakerne fikk et felles grunnlag for å kunne diskutere seg igjennom fase 2 og 3.

1.5.2 Fase 2: Vurderingsfase

Å vurdere og analysere vassdragets verdier og sårbarhet i forhold til mulige inngrep og tiltak, har vært en utfordring. Faglige tilnærmingsmetoder i forhold til arealanalyser, er ikke kjent stoff for de mange frivillige enten det er grunneiere, beboere, hytteeiere, medlemmer av lag og organisasjoner. Den plattformen som prosjektet oppnådde gjennom arbeidet i fase 1, er blitt koplet opp mot overordnede og lokale føringer, mot enkeltinteresser og ulike standpunkt om vern og bruk.

Hytter ved Kilevannet. Diskusjonen i prosjektgruppa har dreid seg mye om hytter i strandsona.

Dette har til sammen gitt et brukbart verktøy for prosjektdeltakerne for å kunne bryte meninger og fatte beslutninger om forvaltningsprinsipper i forhold til verdier og sårbarhet i vassdraget; - spesielt i forhold til landskapsbildet; slik RPRVV legger vesentlig vekt på.

1.5.3 Fase 3: Konklusjoner/utarbeiding av plan

Prosjektgruppa har hatt omfattende drøftinger på basis av arbeid utført i fase 1 og 2 og har kommet fram til et sluttprodukt.

Meningsutvekslingene har stort sett stått mellom allmennhetens og storsamfunnets interesser på den ene siden og på den andre siden grunneierinteressene som særlig har fokusert på mulighetene til å få bygge hytter. I prosessen har det derfor vært viktig stadig å minne hverandre på hva for plantype en er satt til å utarbeide. En differensiert forvaltningsplan for et verna vassdrag er ikke det samme som en arealplan, ei heller en utbyggingsplan.

Sluttresultatet er et kompromiss. Alle parter har "strukket" seg for å kunne legge fram ett felles plankonsept. Avstemming er benyttet som metode der uenigheter ikke ble løst gjennom diskusjoner.

Plankonseptet er bygd opp i tråd med klasseinndelingsprinsippene i RPRVV, tilpasset Herrevassdragets lokale forhold. Vassdraget er foreslått inndelt i følgende klasser:

Klasse 1: Tettstedsområder

Klasse 2: Jord-, skogbruk- og utmarksområder

Klasse 2 er inndelt i 3 underklasser:

Klasse 2 A: Jordbruksområder med bebyggelse; Bygda

Klasse 2 B: Eksisterende konsentrerte hytteområder

Klasse 2 C: De store kulturskogområdene (øvrige areal)

Det foreslås et eget strandvernbelte (tidligere 100 m-beltet) som er et byggeforbudsbelte som ligger langsmed/rundt vann, elver bekker, tjern med årssikker vannføring. Strandvernbeltet er differensiert på bakgrunn av arealtilstand og verneverdi og varierer følgelig i bredde (beltet er smalere enn 100 m noen steder og bredere enn 100 m andre steder)

I prosjektet er det enighet om:

- at det i de store kulturskogsområdene (klasse 2C) med viktige friluftslivsinteresser, skal vises forsiktighet mht å tillate nye tiltak som

ikke har tilknytning til stedbunden næring.

- at ny utvikling/tiltak bør konsentreres til klasse 1 og 2A-områdene, og noe i klasse 2B.

Planen legger opp til en framtidig arealforvaltning som er mer nyansert og med større utviklingsmuligheter enn hva dagens situasjon viser i de respektive kommuners arealplaner.

1.6 Planens status og forhold til kommuneplanene

Planen er en differensiert forvaltningsplan for et verna vassdrag. Den har ikke formell planstatus etter plan- og bygningsloven, men er å oppfatte som innspill til kommunenes arealplaner om ønsket forvaltning av vassdraget. Prosjektet har forsøkt å finne fram til forvaltningsprinsipper som kan håndteres videre ved bruk av plan- og bygningsloven. Planen har en områdeinndeling der det er lagt opp til differensiert forvaltning områdene imellom. Det er viktig å være klar over at forvaltningsplanen ikke overstyrer gjeldende rettigheter/plikter nedfelt gjennom annet lovverk/privatretslige avtaler mv.

Planen gir et grunnlag for innspill til revisjoner i kommuneplanenes arealdeler.

Planen kan eventuelt behandles og vedtas som tematiske kommunedelplaner.

Innholdsmessig er planforslaget i konflikt med gjeldende kommuneplaner på enkelte punkter. Dette har sammenheng med at forvaltningsplanen kun har fokus på Herrevassdraget og ikke på helheten i hver enkelt kommune. Prosjektet er derfor opptatt av at man ved kommuneplanrevisjoner vurderer å foreta endringer i de respektive arealdeler til fordel for de disposisjoner forvaltningsplanen forfekter. Dette går ut på å vise forsiktighet med tiltak i vassdragsbeltet og de store skogområdene (klasse 2C) og å samle nye inngrep i tettstedene (klasse 1) og i bygdeområdene (klasse 2A)

Spesifikke punkter som prosjektet mener bør vurderes ved kommuneplanrevisjoner:

- Jernbanetrasé og kraftledningstrasé i Bamble vil være i konflikt med verneverdier i Herrevassdraget. Traséene bør dreie mer syd- og

østover, slik at Herrevassdraget ikke blir så sterkt berørt.

- Hyttefelt i Drangedal kan vurderes sett i forhold til Flåteskjønnet, (kap. 6) og øvrige intensjoner i forvaltningsplanen om samling av inngrep i noen primærområder (klasse 1 – tettstedsområder og klasse 2A - Bygda, jf. kap. 5).
- Eksisterende soner for spredt boligbygging i Skien kan vurderes på nytt og i hht avgrensning av klasseområdene 2A – Bygda, jf. kap. 5).
- Legge inn det differensierte strandvernbelte som er vist i forvaltningsplanen i stedet for 100 m-beltet (Nome, Skien, Bamble) og 50 m-beltet (Drangedal).
- Endre kommuneplanbestemmelser i forhold til et eventuelt nytt strandvernbelte.
- Behovet for restriksjoner i forhold til å beskytte overflatevann som drikkevannressurs.

Planen gir et helhetlig grep om forvaltning på tvers av kommunegrenser. Det er viktig at alle kommuner informerer hverandre/sender sin planbehandling på høring til de andre kommunene.

Planen består av følgende prosjektdokumenter:

1. *Beskrivelse, dat. 07.07.06*
2. *Plankart, dat. 15.06.06*
3. *Klasseinndeling i hht. RPRVV, dat. 15.06.06*
4. *Noen råd om omfang, lokalisering og plankrav i forhold til tiltak i de forskjellige RPRVV-klassene, dat. 15.06.06*

Forslag til mulige tiltak (se kap. 7) kan innarbeides i handlingsprogrammer til kommunedelfplaner/kommuneplaner, i sektorplaner og budsjetter der de ulike tiltak naturlig hører hjemme. En rekke tiltak er uavhengig av offentlig sektor og kan iverksettes lokalt. *Prosjektdokument nr. 4* har noen råd om omfang, lokalisering og plankrav i forhold til tiltak i de forskjellige RPRVV-klassene og føringer til kommuneplanenes arealdeler. Dette er innspill til deler av bestemmelser og retningslinjer i kommuneplanenes arealdeler.

1.7 Gjeldende føringer i planområdet

Innenfor Herrevassdraget gjelder kommunenes arealplaner og reguleringsplaner vedtatt etter plan- og bygningsloven. Hovedinnholdet i disse mht. hva som gjelder i Herrevassdraget er:

- Mesteparten av Herrevassdragets 260 km² store nedbørfelt er avsatt som LNF-områder (Landbruk-, natur- og friluftsområder).
- For Herre tettsted i Bamble viser gjeldende planer flere byggeområder. I Kilebygda og i Stavadal i Skien er også noen arealer avsatt til byggeformål. Drangedal har i sin gjeldende plan to hytteområder innafor Herrevassdragets grenser, mens Nome har ett hytteområde i sin arealdel. Skien kommune har dessuten soner for spredt boligbygging i gjeldende arealdel.
- I Bamble er avsatt brede traséer for ny jernbane og for nye kraftledninger. Disse korridorene legger beslag på store og viktige arealer i Herrevassdraget.
- Tre av kommunene har bestemmelser om et generelt byggeforbud i 100-m-beltet langs vassdraget jf. plan- og bygningslovens § 20.4. pkt. f). Drangedal avviker fra de andre kommunene med dagens byggeforbudsgrense 50 m i sin del av vassdraget.

I tillegg til planer etter pbl, gjelder rettslige avtaler i Flåteskjønnet (Flåte er drikkevannskilde for Bamble kommune) og rettigheter nedfelt gjennom annet lovverk samt gjennom domsavsigelser bl.a. med hensyn til vannreguleringer og vannuttak. Naturvernloven hjemler vern av noen områder: 3 naturreservater i Nome (Murefjell, Tveitstulmyr og Hollastulmyr) 3 naturreservater i Skien (Orsjømyr, Orrhanemyr og Heggemyr) og 1 naturreservat i Bamble (Hellestvedt). Kulturminneloven styrer kulturminnevernet og vannressursloven styrer forvaltning av vassdrag og grunnvann. Forurensningsloven gir vesentlige premisser når det gjelder tiltak i områdene. Annet viktig lovverk som også betyr mye både for nåtidig og framtidig forvaltning av Herrevassdraget er: Jordloven, skogloven, vegloven, lakse- og

innlandsfiskeloven, viltloven (vern av biotoper) og friluftsløven.

2 Naturgrunnlag og bruk av naturressursene

2.1 Naturgrunnlag

2.1.1 Berggrunn

Geologisk er Herrevassdraget generelt dominert av harde bergarter (granitt og gneis) som er fattige på viktige plantenæringsstoffer. Bare i områder helt i sørøst i nedslagsfeltet kommer det inn rikere bergarter av vulkansk opprinnelse (amfibolitt, basalt og lignende). Berggrunnstrukturen er gjennomgått av en rekke markerte bruddsoner i form av forkastninger som går i "alle" retninger. Disse forkastningene er med på å gi landskapet karakteristiske ås- og dalformer som er typiske for Herrevassdraget, og som for øvrig er tilfelle for store deler av det sentrale Telemark. Den mest markerte forkastningen i Herrevassdraget starter i Porsgrunn og skjærer videre i sørvestlig retning gjennom Bamble fra Herre gjennom Hellestvedtvann, Mevann, Flåte og Langen og videre mot Neslandsvatn i Drangedal (sistnevnte ligger utafor planområdet). Høydedragene (åsene) er restene av en tidligere paleisk overflate fra kvartærtid som ble dannet for ca 60 mill. år siden. Da var overflaten preget av et forholdsvis jevnt slettelandskap, med lave åser og vide daler. Nyere geologiske prosesser har så arbeidet videre med dette slettelandskapet til dagens bilde som er en sammensatt mosaikk av koller og åser beliggende på ca. 200-600 m o.h.

2.1.2 Kvartærgeologi

Kvartærgeologisk er løsmassedekket generelt sparsomt, både tynt og usammenhengende. Landskapsmorfologisk kan nedslagsfeltet deles inn i tre hovedkategorier:

- 1) I de laveste partiene kan en her og der finne områder med hav- og strandavsetninger i form av silt og leire. Disse sedimentene stammer fra tida på slutten av siste istid for ca 10.000 år siden, da innlandsisen trakk seg tilbake og havet fulgte etter i et stort fjordsystem innover Telemark. Det eneste sammenhengende området av noen størrelse som i dag ligger igjen i Herrevassdraget, ligger vest/nordvest for Kilevann og danner

grunnlaget for jordbruk og bosetting i Stavadalområdet.

- 2) Over marin grense finnes morene i varierende mektighet. I forsenkninger er det vanlig med myrdannelse. Dette utgjør de store skogområdene.
- 3) Over dette ligger det karakteristiske åslandskapet med koller og høydedrag som i hovedsak består av mer eller mindre fjell i dagen. Her er det bare et tynt humusdekke, men lokalt opptrer innslag av morene og andre jordarter i forsenkninger.

2.1.3 Vann

Herrevassdraget består av et "mylder" av små og store vann. Ved siden av kollelandskapet er dette et av de mest karakteriske landskapselementer. I nord (Nome) er Øvre og Nedre Stavsjø størst. I sentrale deler (Skien) dominerer Kilevannet, vassdragets største vann med 5,2km² Kilevannet er ellers karakteristisk ved sin "blekksprut-form" – armer og kiler i alle retninger. I sør, i Bamble, ligger de store vanna Hellestvedtvann, Mevann, Flåte og Langen på rekke og rad langs den store forkastningslinja. En kunne forvente at vassdraget her drenerte naturlig mot sør (kysten), men forkastningen gjennom Bamble "fanger opp" vassdraget på veg mot kysten og leder dette ut langs forkastningen mot øst og parallelt med kysten til utløpet i Frierfjorden ved Herre.

Berggrunnsgeologien, med næringsfattige bergarter som dominerende, skulle tilsi en stor fare for forsuring av vassdraget i form av lave verdier for pH. Dette er imidlertid ikke tilfelle, slik at selv i den mest belastede perioden på 1950-1970 har det generelt vært gode fiskebestander.

2.1.4 Vegetasjon

Herrevassdraget dekker to vegetasjonssoner slik fagfolk definerer det:

- 1) Boreonemoral sone i de lavereliggende delene av landskapet opp til ca 200 m o.h. og kjennetegnes av edelløvkoger (eik, ask, alm, lind, hassel m.fl.) i solvendte lier med godt jordsmonn. Bjørke-, gråor- eller barskog dominerer resten av skoglandskapet.
- 2) Sørboreal sone dekker en del høyereliggende areal og kjennetegnes av barskog, men med innslag av varmekjær edelløvkog og oreskog. Karakteristisk er også et

sterkt innslag av arter med krav til høy sommertemperatur.

Kombinasjonen av boreonemorale sone, småkollete og ulendt landskap, stor treslagsrikhet, god bonitet og gode klimatiske forhold, gir et spesielt godt grunnlag for stor variasjon og rikdom mht. biologisk mangfold. I overkant av 50 viktige områder er da også identifisert under kartlegging av viktige naturtyper for det biologisk mangfoldet i vassdraget.

2.2 Bruken av naturressursene – grunnlaget for dagens arealtilstand

2.2.1 Industrihistorie

I Herrevassdraget har det foregått en allsidig aktivitet og utnyttelse av naturressursene opp gjennom historien. Spesielt har Herre i Bamble en tradisjonsrik industrihistorie gjennom 500 år med sager, smeltehytte for koppar og sølv, jernhammere, kruttmølle og cellulosefabrikk. Bl.a. kan nevnes at på 1540-tallet ble sølvet til Gimsøydalaren seigret (sølvet ble rensset ved at kopperet ble skilt ut) i Kongens seigerhytte på Herre. Bamble cellulosefabrikk ble nedlagt i 1979 som siste rest av en tradisjonsrik industri basert på stedlige naturressurser.

Hellestvedt gård på Herre var tidlig ute med å utnytte vannet i vassdraget til å drive oppgangssager.

Tidlige sager berettes det om også i andre deler av vassdraget enn ved Herre. Alt i 1695 er nevnt dam ved Urdevann (beliggende på grensa mellom Skien og Drangedal), og sag ved Bjorvann ved utløpet til Flåte.

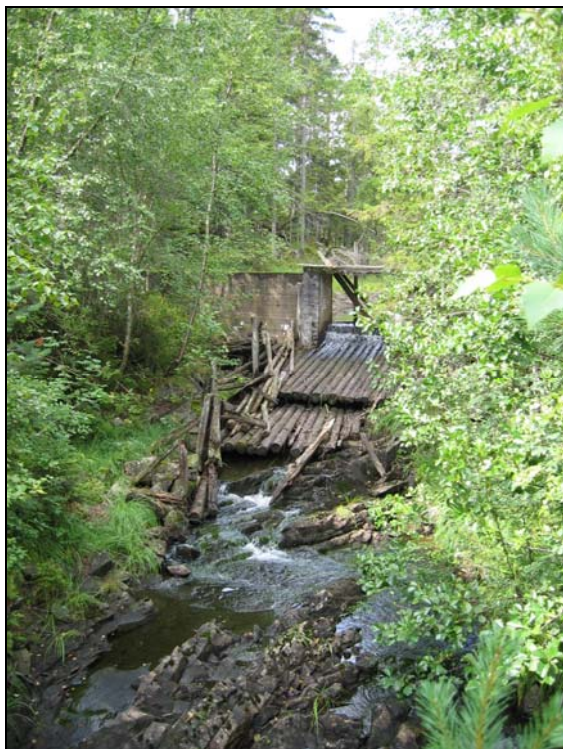
Dam – Helveteshølen mellom Mevann og Flåte. Oppdemminger har gjennom historien hatt ulike funksjoner. Uansett er det utnyttelsen av vannressursen som er grunnlaget for det meste av virksomhet i flere hundre år.

Vanna i Herrevassdraget har fungert som kommunikasjonsårer og i drøye 250 år som ferdselsårer for kulltransport til Bolvik jernverk. De som har eid eiendommene har preget arealbruken med de virksomheter de har satt i gang. Gimsøy kloster, flere konger og kjente adelslekter har vært eiere av både eiendommer og innretninger spesielt i det vestre vassdraget. Navn som Nenseth (mulig opphav Nonneseter), Kongens Dam og Floodestykket vitner om tidligere eierforhold. 1907 ble det bygd kraftstasjon ved Kongens dam som ligger øst i Hellestvedtvannet. Kraftstasjonsbygningen fungerer som et lite museum i dag. Det gamle maskineriet er intakt. For øvrig er det lite igjen av industrielle innretninger i vassdraget bortsett fra de store dammene. Disse dammene er helt vesentlige for en fortsatt opprettholdelse av vannspeilene.

2.2.2 Tømmerhogst og fløting

Tømmerhogst og fløting er en del av skogbrukets industrihistorie og har i århundrer vært svært viktig for hele vassdraget. Det finnes dokumenter som omtaler fløtning i Langen på slutten av 1700-tallet og mellom Flåte og Mevann på midten av 1800-tallet. Mange av dammene i vassdraget er dog ikke oppført primært av hensyn til tømmerfløting men for å drive sager og møller. De fleste av de synlige tekniske innretninger som finnes igjen i dag, er rester av fløtningsanlegg så som dammer, fløtningsstuer, boplasser, tømmerrenner, ferdselsårer o.a. Forskjellige konstruksjoner og

materialbruk finner en i de murte steindammene, tredammene, betongdammene, jernrennene og i steinsatte bekkeløp mv.

Tre- og betongdam Håvannsdammen i Skien. Gjennom Håvannet går grensa mellom Skien og Drangedal

Nedre Stavsjø dam i Skien.

Tømmerrenne mellom Mevann og Hellestvedtvann i Bamble.

Herrevassdragets fellesfløtningsforening (HF) ble etablert i 1847. I 1967 ble HF fusjonert inn i Skiensvassdragets fellesfløtningsforening (SF). Fellesfløtningsforeningen er vedtatt nedlagt fra 31.12.06. Med det er et kapittel i fløtningshistorien over. Det er ca. 50 år siden at østre vassdrag fikk dagens vannspeilnivå. Siste tømmerfløting foregikk i vestre vassdrag på 1970-tallet. Det er bygd opp igjen ei tømmerrenne mellom Langen og Flåte. Her drives litt "demonstrasjonsfløting" for å vise hvordan arbeidet foregikk. Etter at tømmerfløtinga opphørte, overtok nye driftsmetoder i skogbruket og da med skogsbilvegbygging som det mest omfattende infrastrukturiltaket som har påvirket vassdraget siden innretningene til fløtinga ble bygd.

2.2.3 Jordbruk og utmarksressurser

I de sentrale områdene av vassdraget (Kilebygda og Stavdal) har jordbruket også hatt betydning som utkomme og ikke minst for bosettingsstrukturen. Kulturhistoriske spor som gravhauger og funnsteder (løse fornminner) vitner om tidlig bosetting særlig i Stavadalområdet, deler av Kilebygda i Skien og også på Nenseth i Bamble.

Seinere tiders seterdrift var en viktig del av utnyttelsen av utmarka.

Hollaseter i Nome

Bl.a. leses i "Holla- historisk skildring av bygda og dens utvikling", (S.Ytterbø, 1925) om Tønnestul som har vært en seter under Tønholt. Dette var en verdifull skoggård som hadde flere setre. Rydning ved Gudmundsbekk dateres fra før 1600. Da Veiådammen ble bygget for oppdemming av Stavsjø, fikk Tønnestul en årlig godtgjørelse for oversvømmelser. Garnfiske i Stavsjø og elvefiske om høsten var også en del av rettighetene. Vannfall ble utnyttet til å drive kverner og møller. Rester av slike innretninger finnes flere steder i vassdraget. "Industrilandbruket" har ikke nådd disse områdene, så fortsatt er jordbrukets kulturlandskap preget av småskala drift og småskala tiltak.

3. Herrevassdraget i dag, - og tanker om framtida

3.1 Bosetting/ lokalsamfunn

Innafor planområdet bodde det pr. 01.01.06 ca. 1.200 personer. Den største befolkningsskonsentrasjonen er Herre i Bamble hvorav ca. 700 av stedets 1.400 innbyggere bor innenfor Herrevassdragets grenser. På Herre finnes planområdets eneste dagligvareforretning og her er skole og kirke. Det er planlagt og tilrettelagt for ytterligere boligbygging på Herre.

Boligfelt på Jensejorden i Skien.

Spredte gårdsanlegg i Kilebygda, her ved Gislesjøen.

Spredt bosetting finner man på gården Hovstein og langs Nensethveien i den sørøstre del av nedbørfeltet (i Bamble), i alt 15 personer.

I Skien er den tetteste bosettingen ved RV 356 omkring Rognsbru/Jensejorden i Kilebygda hvor det også er skole. Medregnet bosetting langs veien fra Rognsbru til Høydalen og ned til Bolvik bor det 350 personer i denne delen. På Rognsbru er et kiosktilbud, men for øvrig ingen sentrumsfunksjoner. Kilebygda kirke ligger ved Rognsbru. Ved den nordre delen av Kilevannet ligger Stավdalgrenda i vestre Melum med sine 135 innbyggere. Denne kretsen har ikke direkte veiforbindelse med Kilebygda, men har adkomst via RV 36. I Nomes del av Herrevassdraget er det registrert 1 bosetting med 2 personer ved Øvre Stavsjø. I Drangedal kommune er det ikke fast bosetting innenfor grensene for Herrevassdraget. Selv om standarden kan være noe varierende, er det helårsvei til alle faste bosettinger innenfor området. Flesteparten av innbyggerne som ikke er direkte knyttet til primærnæringene,

har sine arbeidsplasser utenfor planområdet. Avstandene er små og de aller fleste når sitt arbeidssted i løpet av ½ times biltur. Både Herre og Kilebygda har aktive idrettslag med gode tilbud både til unge og eldre. Et godt merket og ryddet løypenett er tilrettelagt. Herre har flere aktive trossamfunn med røtter tilbake til industritiden og den store tilflytting dette medførte. Ett av Norges eldste bedehus befinner seg på Herre. Det ble nylig restaurert med Bamble historielag som aktiv pådriver. Det burde være grunnlag for å styrke bosettinga i deler av Herrevassdraget dersom man ønsker det. Særlig i de områder med bebyggelse fra før, er dette aktuelt. Infrastrukturen forbedres stadig, teknikken forbedres og avstanden til arbeidsmarkedet er kort. Dette er faktorer som spiller inn i forhold til å legge til rette for økt bosetting.

3.2 Vannet

3.2.1 Et vassdrag med god miljøstatus - oppfyller EU's rammedirektiv for vann

Herrevassdraget består av flere store innsjøer/vann med Kilevannet som det største med et overflateareal på 5,2 km². Deretter følger Flåte med 3,9 km², Langen 3 km², og Hellestvedtvann 2,4 km². Kilevannet og Flåte har et nedbørfelt på h.h.v. 126 km² og 100 km². I tillegg finnes det over 100 små og store vann spredt utover hele nedbørfeltet.

Vassdraget består av 2 hoveddeler, et vestre med nedbørfeltene til Langen, Flåte (inklusive Bjorvann, Gislestjøen, mm i Skien), Mevann og Hellestvedtvann. Østre del består av nedbørfeltet for Kilevannet (fra Stavsjøområdene i nord) og videre nedover inkl. Bolvikelva og Siljantjenn i sydøst. Østre og vestre vassdrag løper sammen ved Herre. I historisk tid, før dammer og industriell virksomhet, var store deler av vassdraget lakseførende. I dag går det laks i nedre del av vassdraget; fra Herre til Siljantjenn (østre vassdrag) og fra Herre til Hellestvedtvann (vestre vassdrag).

Samlet har vassdraget en normalvannføring ved utløp i sjøen som er beregnet til vel 6.000 l/sek. Vannkvaliteten i Herrevassdraget er meget god og det er ikke registrert belastende skadevirkende utslipp til noen av vannbassengene. Pr. i dag er det avrenning fra landbruksarealer, utslipp fra renseanlegg og spredt bosetting/fritidsbebyggelse som utgjør en mulig risiko. I vestre vassdrag er vannets kvalitet grundig testet med tanke på vann som

eksportartikkel. Prøver viser at kvaliteten holder seg selv ved lang tids lagring og transport.

Å sørge for at vannkvaliteten ikke forringes må være ett av de viktigste forvaltningsprinsippene i framtida. Bildet viser en arm av Flåte med utsikt vestover til Langen.

Vannkvaliteten er god både i østre og vestre vassdrag og kan etter prinsippene i EU's rammedirektiv for vann defineres som et vassdrag med god miljøstatus. Det betyr at vassdraget er "friskmeldt", hvilket er av stor verdi og helt vesentlig å bygge videre på ved all forvaltning i og nær vassdraget i framtida.

3.2.2 Drikkevann

Store deler av vestre vassdrag ble klausulert ved skjønn i 1978. Bamble kommune henter det alt vesentlige av sitt drikkevann fra Flåte og har ifølge klausuleringsskjønnet rett til å ta ut et middel på 200 l/sek. Dette tilsvarer ca. 10 % av det midlere vannavløp fra Flåte. I historisk tid har det vært mange rettighetshavere i vassdraget både hva gjelder bruk av vann og virksomhet. Helt opp til våre dager har ansvar og rettighetsforholdene vært gjenstand for juridiske vurderinger og prøvinger.

Kilevannet har fram til i dag vært hoveddrikkevannskilden i Kilebygda. Nylig har Skien kommune lagt vannledning fra hovedvannverket ved Norsjø til Rognsbru. Nå er det altså Norsjøvann som forsyner boligområdet på Jensejordet. Kilevannet fungerer fortsatt som drikkevannskilde for hytter, noen boliger og for mange gårdsbruk rundt vannet. Stavdalgrenda får vann via vannledning fra høydebasseng på Dolva. I dag er altså drikkvannskvaliteten jevnt over god i vassdraget. Drikkevann er en ressurs som kan utnyttes. Den viktigste betingelsen er at vannkvaliteten ikke forringes.

3.2.3 Dammer og vannivå

Hoveddammene i vestre vassdrag er rustet opp. Damkronene i dette vassdraget er på samme nivå som tidligere. Vannspeilene i hovedbassengene er følgelig uforandret og har samme utstrekning som tidligere. Hoveddammen i østre vassdrag ble satt i stand for få år siden. Dammen reguleres manuelt. Vannivået har stabilisert seg på en normalvannstand gjennom de siste 50 år. Vannivået er ett av flere kriterier for vassdragsvernet. I fløtningstida var det større variasjoner i vannstands nivå. Mange av dammene i sidevassdragene er i dårlig forfatning. Det ligger et potensiale i å sette i stand dammer og andre fløtningsinnretninger. Dette gjelder ikke bare i forhold til opprettholdelse av vannivået, men også for ivaretagelse av tekniske kulturminner for historisk dokumentasjon og kunnskapsformidling.

3.2.4 Kraftproduksjon

I og med at Herrevassdraget er varig verna mot kraftutbygging er det begrensede muligheter for å ta ut ny vannbasert energi, men det arbeides i privat regi med gjenopptakelse av kraftproduksjon ved Kongens Dam. Kraftstasjonen der ble bygd i 1907.

Kongens dam i Bamble demmer opp Hellestvedtvannet

3.2.5 Levekår for fisk

Vannets naturlige pH ligger på et gunstig nivå for de stedeegne fiskestammers reproduksjonsevne. Det er gode gytemuligheter. Vassdraget har varierte bunn- og grunnforhold. De største bassengene har i hovedsak stein- og berggrunn, mens mindre skogstjern er omkranset av myrer. Dette er forhold som er gunstig for vassdragets

forskjellige fiskearter. Ved de større damanlegg er det satt av muligheter for ålekar (gammel fangstinnretning for fanging av ål). Dette er rettigheter som tidligere var høyt verdsatt og som burde egne seg som sesongbetont aktivitet også i dag. Mulighetene for å utnytte fiskeressursene bedre er store.

3.2.6 Noen utviklingstrekk

- Som følge av at fløtning har opphørt, er flere av elvestrekningene i ferd med å gro igjen både i vann og langs land. Grunne områder vegeteres og framstår etter hvert som våtmarksområder. Nye økosystemer oppstår.

Gjengroing, her mellom Stavdal og Nes, fører til at det utvikles våtmarksområder. I fløtningstida var det viktig å holde slike sund åpne for at ikke tømmeret skulle sette seg fast.

- Fløtningsinnretninger og fløterveier langs elvebreddene forsvinner. Disse elementene i kulturlandskapet går sakte men sikkert tilbake til naturen igjen med mindre det settes inn tiltak for tilbakeføring og skjøtsel.

Dammer er til å leke på mener noen! Uten oppsyn og vedlikehold forfaller dammene etter hvert

- Skiensvassdragets fellesfløtningsforening nedlegges fra 31.12.06. Foreningen eier og har hatt ansvar for en rekke dam- og andre fløtningsinnretninger i vassdraget. Ved salg til andre, enten det blir offentlige eller private, er det viktig at betingelser i forhold til overdragelser utformes slik at vannivåene opprettholdes på det nivå som er statuert som det normale pr. i dag.
- Det er en oppfatning blant befolkningen langs Kilevannet at tilstrømmingen av måker fra avfallsanlegget i Bjorstaddalen representerer en reell fare for å tilføre vannet uønskede mikroorganismer. Det er ønskelig at det arbeides med å finne løsninger på dette problemet (jf. forslag til mulige tiltak, kap. 7).
- I vestre vassdrag kan foreslåtte kraftlinjetraséer og ny jernbanetrasé forårsake uønskede inngrep og for jernbanetraséen også potensiell forurensningsproblematikk i forhold til vannkildene. Tiltak for å redusere slike uheldige innvirkninger på verneverdier i vassdraget, er foreslått i tiltaksdelen.

3.3 Næringsvirksomhet

3.3.1 Skogbruk

Skogbruk er den viktigste næringsvirksomhet innenfor planområdet. Samlet skogareal er 226000 daa hvorav 178000 daa er produktivt. Dette fordeler seg på kommunene som følger:

	Produktivt (daa)	Samlet (daa)
Nome	30.000	40.000
Skien	95.000	110.000
Bamble	47.000	68.000
Drangedal	8.000	6.000

Antatt tilvekst utgjør ca. 40.000m³/år. Årlig avvirket ca. 19.500m³. Det er således et potensiale for økt avvirkning, men dagens prisnivå på tømmer gjør det vanskelig med lønnsom utnyttelse av hele tilveksten. Kilebygda, Drangedal og Bamble har relativt store skogeiendommer, men likevel for små til at skogbruk blir fulltidsbeskjeftigelse. Noen få har jordbruk og skog som hovedbeskjeftigelse, men hoveddelen har annet arbeid ved siden av skogen. To store eiendommer, Cappelen (Nome) og Vold og Nenseth Bruk (Bamble og Skien), inngår i planområdet. Skogområdene i Herrevassdraget er viktige som en del av ressursgrunnlaget for den totale skogsdrift på disse eiendommene.

Nygrusa skogsbilveg.

Skogsvegnettet er godt utbygd, men deler av det trenger opprustning. Traktorvegnettet er også godt utbygd. Dette utvides og fornyes etter behov. Skogsvegnettet er en kilde til mulig økt utnyttelse dersom det er ønske om å tilrettelegge for friluftslivsaktiviteter, for bygdeturisme/dagsturopplegg/skoletilbud med mer. Samarbeid mellom grunneiere vil være aktuelt mht. bruken av skogsbilvegnettet/tilrettelegging for sykkeltrilling og kanotrilling mellom skogsbilveger.

3.3.2 Jordbruk

Jordbruket i Bamble og Kilebygda betyr lite næringsmessig. Kun ett bruk er heltidsbeskjeftiget innen landbruk (mjølkeproduksjon). Likevel er den dyrka marka viktig som tilleggssnøring ved bruk til beite og fôrproduksjon. Jorda er relativt grunnlendt og dårlig arrondert. I Melum/Stavdal er det større sammenhengende områder med dyrka mark og jordbruk er en viktig del av næringsgrunnlaget. Likevel er det få som har landbruk som hovedlevevei. Nome har bare ett bruk med bosetting og drift. Drangedal har ikke dyrka mark i vassdraget. Framtidig utvikling innen jordbruksnæringa med tanke på et inntektsgrunnlag, er sannsynligvis knytta mot reell satsing på nisjeprodukter i kombinasjon med gårdsturisme/gårdssalg.

Kongstvedt og Åsland har noe dyrka mark, men skogen betyr nok mer som næringsvei.

3.3.3 Annen næringsvirksomhet

Særlig ved Kilevannet er leieinntekter for hyttetomter og hytteutleie et viktig bidrag til næringsinntekten for noen eiendommer. Utleie av jaktrettigheter forekommer innen planområdet, men i relativt beskjedent omfang. Det ligger et potensiale i å videreutvikle utleievirksomhet, særlig i tilknytning til jakt og fiske. Grunneiersamarbeid i forhold til kommersiell utnyttelse av jakt og fiskeressursene kan gi et større inntektsgrunnlag enn hva hver enhet har av muligheter i dag; ikke minst fordi det er mange små grunneiendommer. Enkeltgrunneiere ser hyttebygging og fraskilling av tomter som viktig inntekspotensiale. Det drives noe hjemmeproduksjon innenfor husflid/håndverk/kunst, noe som kan videreutvikles i forhold til bygdeturisme. At området ligger nært til store befolkningsgrupper er en stor fordel i så måte. På Herre drives noe handels-/servicevirksomhet og i Kilebygda drives en storkiosk ved Rognsbru.

3.4 Idrett og friluftsliv

Herrevassdraget med sine unike friluftslivsmuligheter, er å betrakte som nærtur-/dagsturområde for de fastboende og for en stor del av Grenlands befolkning. Området er egnet for videreutvikling av det enkle friluftslivet, der eventuelle tilretteleggingstiltak innretter seg etter natur- og kulturkvalitetene.

3.4.1 Padling

Vestre vassdrag og også Kilevannet med sine holmer og øyer, lune vikar og sund er et eldorado for padling. Herrevassdraget er viden

kjent for sine unike padlemuligheter og har i så måte en viss betydning i å oppveie noe av Grenlandsregionens litt frynsete miljørykte. I Herrevassdraget er det mange muligheter for både dagsturer og litt lengre flerdagsturer med overnatting på naturskjønne steder og med fine bademuligheter. Ved lengre padleturer i vassdraget, er det behov for bæring enkelte steder. Et rikt skogsbilveg- og stinett mellom vannene gir gode muligheter for raskt å kunne bære kanoen/kajakken over fra vann til vann. Forbindelsen mellom vannene kan med enkle tiltak utbedres, dersom dette er ønskelig. Mulighetene i vassdraget er mange: Man kan koble seg opp mot andre vassdrag uten for store bæreetapper. Forbindelsen mellom Herrevassdraget og Tokevassdraget er god. Med litt planlegging kan man ta utgangspunkt i Rørholt fjorden i Drangedal og ende opp på Kongens dam ved Herre i Bamble. Alternativt starter man på Kongens dam og avslutter i Kragerø. Stavsjø i Nome og Skien er fine padlevann for kortere dagsturer, mens Kilevann ligger til rette for å ta lengre turer.

Padleturer og med overnatting ute, er fin avkopling. Her er det barn og unge som er på tur.

Kanobæring mellom vanna går stort sett greit.

En padletur på Hellestvedtvannet en disig morgen etter regn, gir trolske stemninger i storslåtte landskapsrom

3.4.2 Fiske

Fisken har vært en ressurs så lenge det har vært ferdsel og bosetting. I dag blir denne ressursen lite utnyttet. Det er flere ting som tyder på at det blir fisket for lite og at både størrelsen på fisken og kvaliteten på en del arter er redusert. Dette kan variere fra vann til vann.

To små fisker ble fangsten denne gangen.

For enkelte vann selges det fiskekort: Øvre Stavsjø og Vestervann i Nome, deler av Hellestvedtvann, Flåte og Langen i Bamble, Kilevann i Skien. I områder der det ikke selges fiskekort må en ha grunneiers tillatelse for å kunne fiske. Enkelte av vannene har god kvalitet på fisken. Både lokalbefolkningen og tilreisende benytter flere av vannene til isfiske. Fiske utgjør en betydelig framtidig ressurs for fastboende langs Kilevannet og et stort potensiale for sportsfiskere. Det finnes ålekar flere steder i vassdraget. Ålefiske kan bli et større aktivum i framtida, om en ønsker å satse på dette.

3.4.3 Jakt

Det er større sammenhengende skogområder i vassdraget der det foregår både storvilt- og småviltjakt. Storviltjakt er organisert i storvald. Dette er hovedsakelig en aktivitet som grunneierne benytter. Elgbestanden er god og fellingsprosenten er jevnt over svært høy. Hjort finnes innen hele området. Antall felte hjort utgjør for tida 10 til 15, vesentlig innenfor Skien og Nome kommuner. Salg av jaktkort for allmennheten er begrenset. Beaver er foreløpig lite utnyttet for jakt. Det er relativt bra med småvilt og fugl. Småvilt- og fuglejakt kan også være et potensiale for ekstraintekter for grunneiere/grunneiersamvirke.

Jaktglede – samling av troféer .

3.4.4 Turgåing, sykling, børsanking

Et rikt sti- og veinett gir gode muligheter for turgåing og sykling. Deler av området er dekket av tur- og turistkart (Gjelder Nome, turkart for Skien vest - Grenland og adresse- og turkart for Bamble). Det er et stort behov for fornying av disse kartene og også å få bedre turkartdekning av hele vassdraget.

Sykkelturmuligheter i Herrevassdraget. Bommer hindrer bilkjøring syklistene kommer fram.

Skilting av stier er et flott tilbud til turgåere. Mange lag og organisasjoner gjør en stor innsats for å merke og skilte. Avtaler må inngås med grunneiere.

Med noe mer tilrettelegging for trilling av sykler der det er kort avstand mellom skogsbilveger, kan dette tilbudet bli bedre. (se også avsnitt 3.3.1. Skogbruk). Melum/Stavdal har rike blåbærtrakter, men det er også andre bærsorter i store deler av vassdraget, så her er det muligheter for de som vil plukke skogsbær. I perioder da vær og førefold ligger til rette for det, er det om vinteren mulig å ta lengre turer på skøyter innover vannene, noe som mange betrakter som "spektakulære" opplevelser.

3.4.5 Idrett

Mht idrettslige aktiviteter så er områdene rundt Kilebygda og Melum relativt mye brukt til orientering. Det er utgitt mange o-kart innenfor Herrevassdragets grenser. Skien O-klubb arrangerte Norgesmesterskap i Melum i 2002 med nye o-kart. Sørlandsgaloppen i regi av Porsgrunn o-lag i 2003 sørget for nye o-kart over deler av Solumskogen og Dalane-Frønes i Kilebygda.

Skisport og langrenn har rike tradisjoner i området. Det er lysløper ved Frønes og Stavdal i Skien. I Bamble er det ei lysløype ved Hellestvedt. Lysløypa ved Kleppseter ligger så vidt utenfor Herrevassdragets grense. Flere lengre skiløypetraser ryddes og kjøres opp. I Nome arrangeres det tradisjonsrike Tønnestulløpet hver vinter. Stavsjørunden er et fint tilbud til befolkningen i Nome, mens Melum har Orsjøløypa som en flott skiløypetrasé.

Orsjøløypa er barka og tilrettelagt for å kunne ta imot skiløpere selv om det er lite snø!

For skiløypenettet burde det med relativt enkle tiltak kunne være mulig å få til sammenkoplinger og samordning av løypepreparering.

Skyting står sterkt som en fritidsaktivitet på bygdene. I Herrevassdraget ligger Slåttemyr skyteanlegg ved Frønes i Kilebygda og Melum skytebane ved Orsjømyra i Skien. Idrettsanlegget ved Hellestvedt i Bamble har fotballbane, basseng og lysløype. Skolene på Herre og på Jensejordet har mindre idrettsanlegg særlig for ballspill.

Det er to skytebaner innafor Herrevassdragets grenser. Her fra Melumbanen.

3.5 Kultur- og landskapsmiljø

"Landskap" kan defineres som følger:

"Landskap er alle våre fysiske omgivelser utendørs, der vi bor og ferierer, arbeider og driver næring" (kilde:

Miljøverndepartementet). Det er mange måter å tilnærme seg og fastlegge verdier i kultur- og landskapsmiljøer; alt fra faglige

tilnærmingmetoder til individuelle subjektive

oppfatninger.

Norge har sluttet seg til den europeiske landskapskonvensjonen

Øvre Stavsjø en sommerdag. Åsene rundt speiler seg i vannet slik at det oppstår bilder som gir assosiasjoner som bare den enkeltes fantasi setter stopper for. Opplevelser i landskapene beriker livene våre og gjør at vi får et forhold til de landskapstypene vi ferdes i.

Miljøverndepartementet informerer bl.a. om landskap på sine nettsider:

- Landskap favner både kultur og natur. Det er personlig og inkluderende fordi vi alle skaper vår egen opplevelse av landskap på grunnlag av bruk, minner, assosiasjoner og kunnskap. Det er disse personlige erfaringene som gir landskapet dets kulturelle og sosiale verdier, i tillegg til de miljømessige og økonomiske.
- Den europeiske landskapskonvensjonen skal fremme ivaretagelse og utvikling av landskap gjennom vern, forvaltning og planlegging. Fokus settes både på særlig verdifulle landskap, landskapet som våre hverdagsomgivelser og landskap som er i forfall.
- Konvensjonen vil øke bevisstheten om landskapets betydning for folks identitet og livskvalitet og som ressurs for verdiskaping og arbeidsplasser. Mangfold og kvaliteter i landskapet er en fellesressurs. Samarbeid er avgjørende for arbeidet med å videreutvikle landskapet, både for kommuner, sektorer og næringsliv og for organisasjoner og befolkning, eiere og brukere”

I arbeidet med Herrevassdraget har gruppearbeidet bl.a. resultert i et omfattende register over objekter, anlegg, steder det knytter seg historiske hendelser, tro og tradisjon til og som har betydning for folks

oppfattelse av verdiene i kultur- og landskapsmiljøene. Den lange og omfattende historiske utviklinga med menneskelig påvirkning i vassdraget, er både spesiell og interessant i Herrevassdraget. Man føler stolthet ved å være en del av dette.

På Stavdal og Nes der dette bildet er fra, er det registrert flere gravhauger.

De eldste spor etter menneskjer i vassdraget er gravhauger og løsfunn av objekter. Gravhaugene er fredet (fornminner). De fornminner som er registrert, er stort sett konsentrert i områder der en finner det beste jordsmonnet (Stavdal og deler av Kilebygda i Skien og på Nenseth i Bamble). Tidligere bruk og utnyttelse av områdene har satt sitt preg på landskapet og er en av nøklene til å ”forstå” kulturlandskapet slik det har utviklet seg. To områder (Stavdal - Nes og Øya) er vist som viktige kulturlandskapsområder i Skien kommunes gjeldende arealdel. Gjennom gruppearbeidet i dette prosjektet ble det også pekt på andre områder der jordbrukets kulturlandskap har verdier.

I RPRVV er det særlig fokus på landskap i forhold til hvordan ”forvaltningsreglement” er utformet. Dette blir konkret når det er snakk om inngrep i forhold til landskapsbildet. For å få bevissthet omkring dette, har prosjektet benyttet en forenklet landskapsanalyse som et av flere vurderingsgrunnlag i forhold til å komme fram til om og hvordan ny utvikling kan implementeres i det bestående. Målet må være at aktuelle utviklingstiltak kan gjennomføres med et framtidig ”landskapsvern”, en ”landskapsforvaltning” og ”landskapsplanlegging” som ligger tett opp til landskapskonvensjonens definisjoner:

- ”Landskapsvern betyr tiltak for å bevare og opprettholde viktige og karakteristiske trekk i et landskap når det er berettiget ut fra dets natur- og kulturminneverdi, som følge av dets naturlige utforming og/eller menneskers aktivitet.
- Landskapsforvaltning betyr tiltak som sikrer regelmessig skjøtsel av et landskap, slik at forandringer som forårsakes av sosiale, økonomiske og miljømessige prosesser styres og samordnes, med sikte på en bærekraftig utvikling.
- Landskapsplanlegging betyr sterke framtidsrettede tiltak som tar sikte på å forbedre, istandsette og skape landskap.”

Gårdsanlegg (her Stavdal) som beriker opplevelsen i jordbrukets kulturlandskap. Det krever en innsats å skjømte og vedlikeholde disse kulturlandskapene.

Når en i forvaltningsplanen formidler at ny utvikling bør konsentreres til bygdeområdene og tettstedene, er dette selvsagt under forutsetning at det ikke kommer i konflikt med bl.a. viktige kultur- og landskapsmiljø innenfor disse områdene.

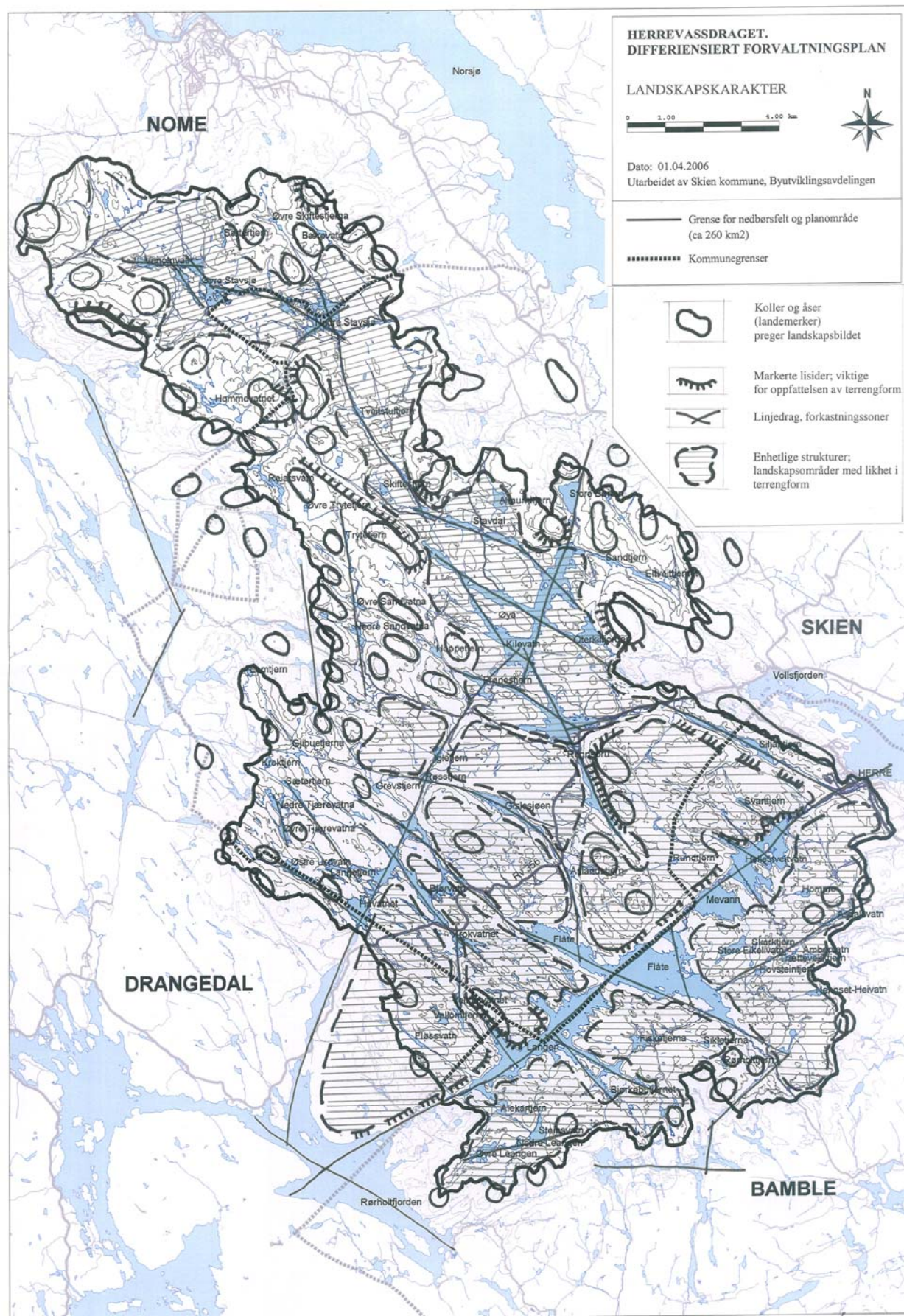
Bebyggelsesstrukturen i Stavdalgrenda, er typisk for bygdeområdene i Herrevassdraget. Bebyggelsen ligger tilbaketrukket fra vannet, oppe på flatene, spredt utover i samla klynger.

Alle forkastningene gir et til dels oppsprukket landskap. Fra vannene som ligger i sprekkesonene stiger det opp steile bratte lisider mot skogkledte åser og koller.

På ”hyller” over vannene og alle forkastningssonene ligger større sammenhengende skogbevokste åspartier innimellom kollestrukturen.

Runde, mektige koller preger landskapsbildet. Kittilskollen i Melum/Stavdal

De nesten runde kollene (landemerker), de lange sammenhengende sprekkesonene med store og små vann og de flatere skogkledte åspartiene mellom vanna er dominerende landskapsstrukturer i området. Åspartiene er forbundet med nedenforliggende vann/mindre vassdrag via til dels steile, bratte lisider.

Oppsprukket landskap med mange vann og et relativt enhetlig skogbilde er det landskapsinntrykket en får sett fra fly.

På hyller og flater som ligger lavere ned i terrenget enn de skogkledte åspartiene, ligger mesteparten av de dyrkbare områdene med sine bygdesamfunn. Disse utgjør jordbrukets kulturlandskap.

Jordbrukets kulturlandskap (Bygda) ligger på "flater" innimellom de overordnede landskapsformene.

I småskalasammenheng er jordbrukets kulturlandskap i stadig i endring. Den til enhver tid rådende landbrukspolitikk har innvirkning på hvordan jordbrukets kulturlandskap utvikler seg. Noen signaler fra statlig hold om tilrettelegging for ny landbrukstilknyttet næringsvirksomhet er bl.a. nedfelt i "Landbruk pluss" (Veileder T -1443 og T-1444 fra Miljøverndepartementet og Landbruks- og matdepartementet). I de litt marginale jordbruksstrøk som Kilebygda, Stavdal, Nenseth m.fl., kan tiltak fra "Landbruk pluss" få betydning i forhold til videreutvikling, forutsatt at dette nedfelles i kommuneplanens arealdeler. "Landbruk pluss" har for prosjektet vært en viktig inspirasjonskilde for å se nye muligheter i bygdeområdene.

Navnene Oterkilfjorden, Kilevannet, Viklefjorden er betegnende for landskapet disse vannspeilene ligger i.

Inngrep i dette landskapet vil være mest sårbart i overgangssonene mellom landskapsstrukturene:

kollene/lisider/strandsoner langs store vann. I mellomstrukturene, på og i de flatere partiene, vil inngrep lettere kunne innpasses; spesielt i det småskala bebygde landskapet i jordbruksområdene ("bygda"). Selv om landskapet i seg selv kan tåle noen nye inngrep, er det også andre hensyn å ta. Helhetlige kulturmiljøer, friluftslivs- og naturverninteresser både i små og stor skala er viktige i så måte.

3.6 Naturverdier

3.6.1 Verna områder

Innafor Herrevassdraget er det variert topografi som på mange måter bidrar til at området har stor variasjon i naturtyper og biologisk mangfold. Det er til sammen vernet 7 områder med hjemmel i naturvernloven. Det største gjelder Murefjell naturreservat i Nome kommune på 1690 dekar (barskogvern). De øvrige er mindre områder og gjelder 5 ulike typer av myrreservater i Nome og Skien og et lite reservat med edellauvskog i Bamble.

Naturreservatene har opplysningsskilt.

Orsjømyr naturreservat i Skien

3.6.2 Viktige naturtyper

Artsrikdommen er stor når det gjelder fauna og flora. Innenfor nedslagsfeltet er det registrert ca. 300 forskjellige høyerestående arter. Gunstig lokalklima og stedvis næringsrik grunn gir voksested for mange og til dels sjeldne plantesamfunn. Det er registrert og kartfestet 53 viktige naturtyper for biologisk mangfold innen området. Disse er vist i tabellen under. De enkelte lokalitetene er gitt verdi utfra hvor viktige de er. A angir svært viktig, B viktig, og C lokalt viktig. Det er likevel grunn til å regne med at ikke alle områder med viktige naturtyper er blitt registrert. Flest områder er registrert i Bamble, noe som antakelig skyldes at det her er foretatt det mest omfattende feltarbeidet.

Naturtyper (hovedgrupper)	A	B	C	Sum
Myr		1	2	3
Kulturlandskap		3	1	4
Ferskvann/våtmark	1	1		2
Edellauvskog	6	17	5	28
Gammel lauvskog	4	1	1	6
Kalkskog		1		1
Rik sumpskog	2	1		3
Urskog		1	1	2
Brannfelt			1	1
Andre viktige forekomster		1	2	3
Sum	13	27	13	53

Som en ser utgjør edellauvskog og gammel lauvskog hovedtyngden av naturtyper. Halvparten er klassifisert som viktige lokaliteter (B), mens ¼ er viktig også i regional sammenheng (A).

Naturtypekartlegginga er ikke fullstendig i vassdraget. Bamble er trolig den kommunen som har registrert naturtyper mest fullstendig. Nyregistreringer og oppdateringer vil pågå fortløpende i kommunene, alt etter hvilke ressurser en vil bruke på dette. Uansett må det ved tiltak/inngrep tas hensyn til viktige naturtyper.

3.6.3 Vilt

Det er rike forekomster av hjortevilt (elg, hjort og rådyr) over store deler av Herrevassdraget. Elg finnes "overalt". Bestanden passerte en topp rundt år 2000, men pga. overbeite har en bevisst styrt mot en lavere og mer bærekraftig bestand de senere år. Hjorten er et forholdsvis nytt innslag. Bestanden er foreløpig beskjeden sammenlignet med elg, men den er klart økende. Rådyr finnes i gode bestander i de områdene hvor kulturlandskap er dominerende.

Beverhytte ved Kilevannet

Herrevassdragets ”mylder” av store og små vann gir gode levekår for bever som fins vanlig over det meste av området. For skogsfugl (storfugl, orrfugl og jerpe) finnes ikke en samlet oversikt, men det er grunn til å anta at selv om det nok er lokale variasjoner, er det gode bestander av alle tre artene. Levekår for skogsfugl er også avhengig av hvordan skogbruket drives. Storfugl må ha gammel skog, orrfugl trives på åpne flater. Typiske jerpebiotoper er bekkedaler/bekkesig med or. Av andefugl opptrer kanadagås, stokkand, krikand, kvinand, laksand og siland. Kanadagås er et forholdsvis nytt innslag, og den hekker både i Nomes, Skiens og sannsynligvis Bambles del av vassdraget. Arten er generelt i sterk vekst i nedre og midtre deler av fylket, og økt beskatning gjennom salg av jaktkort bør vurderes som mulig næringsmessig ekstrainntekt. Fiskeørn er et spennende og karakteristisk innslag i vassdraget og arten hekker flere steder. Av andre rovfugl opptrer hønsehauk, spurvehauk, musvåk og vepsevåk regelmessig. Både fiskemåke, gråmåke og svartbak hekker, men de to sistnevnte bare svært spredt. I de senere år har ”søppelmåker” (vesentlig ungfugl av gråmåke og svartbak) fra Bjorstaddalen avfallsanlegg blitt en plage for deler av Kilevannet.

Viltstell og skogbruk bør sees i sammenheng. Ved målrettet hogstføring og skogskjøtsel kan man utvikle de enkelte viltbestandene slik man ønsker.

3.6.4 Fisk

Nedre del av vassdraget, fra Herre til dam ved henholdsvis Siljantjenn og Hellestvedtvann er lakseførende og gyteområde for både laks og sjøørret. Ålen derimot finnes opp gjennom hele vassdraget. For øvrig er det både ørret, abbor (tryte) og røye i hele hovedvassdraget. Gjedde finnes i Siljantjenn og sporadisk i elva

nedenfor. Kvaliteten er jevnt over bra. I mindre tjern og bekker er det også rikelig med ørret og abbor, men jevnt over fiskes det for lite her slik at kvaliteten er mindre bra. Av mer sjeldne arter i Bolvikelva kan nevnes havnøye og elveperlemusling. Fiskeressursen kan utnyttes bedre enn hva tilfellet er i dag.

3.7 Tekniske anlegg

I Herrevassdraget er det mange spor av menneskelig påvirkning i form av tekniske anlegg og inngrep.

Ei enkelt hytte kan fortone seg som et markert inngrep ved at den er plassert så vidt utsatt for innsyn; her i strandsona ved Kilevannet. En kraftledning krysser over vannet. Til sammen oppfattes dette som et område påvirket av tekniske inngrep.

3.7.1 Kraftlinjer

Kraftlinjer er et særlig markante teknisk anlegg i landskapet. Høyspentlinjer er ofte synlige over store avstander. I tillegg til selve kraftlinjene er det ofte brede traséer som er ryddet for skogvegetasjon. Spanningsnivået på hver enkelt linje avgjør både mastehøyde og vegetasjonssone som ryddes. I tillegg til høyspentlinjene er det også forsyningsnett til boligene. Slike anlegg dominerer langt mindre enn høyspentlinjene. Fem større overføringslinjer for høyspent krysser Herrevassdraget. Nome, Skien og Bamble berøres, mens Drangedal ikke blir berørt. I nord går det en kraftlinje gjennom Nome i retning vest/øst som ligger sør for Øvre og Nedre Stavsjø. I nordøst går det en linje i nordvest/sørøst-retning rett øst for Murefjell naturreservat. Gjennom Skien går det to høyspentlinjer. En linje går i vest/øst-retning og krysser rett over Kilevann ved Flåtsund. En annen går i sørøst/nordvest-retning gjennom Bamble og krysser mellom Langen og Flåte

inn i Skien ved Langseidet for så å gå nordvestover i retning Vold. Denne linja går gjennom Langsmarka i Bamble. I tillegg går ei linje på østsida av Flåte gjennom Bamble og også i Skien. Nye kraftlinjer bør ta vesentlige hensyn i det verna Herrevassdraget.

Kraftledninger er statiske anlegg rent landskapsmessig. Eventuelle nye ledningstraseer bør legges parallelt med eksisterende framfor å hogge ut nye korridorer.

En kraftledningstrasé fra Nosa over til Sandbukta nord for Flåte går som ei markert stripe i lisa.

3.7.2 Vegnett

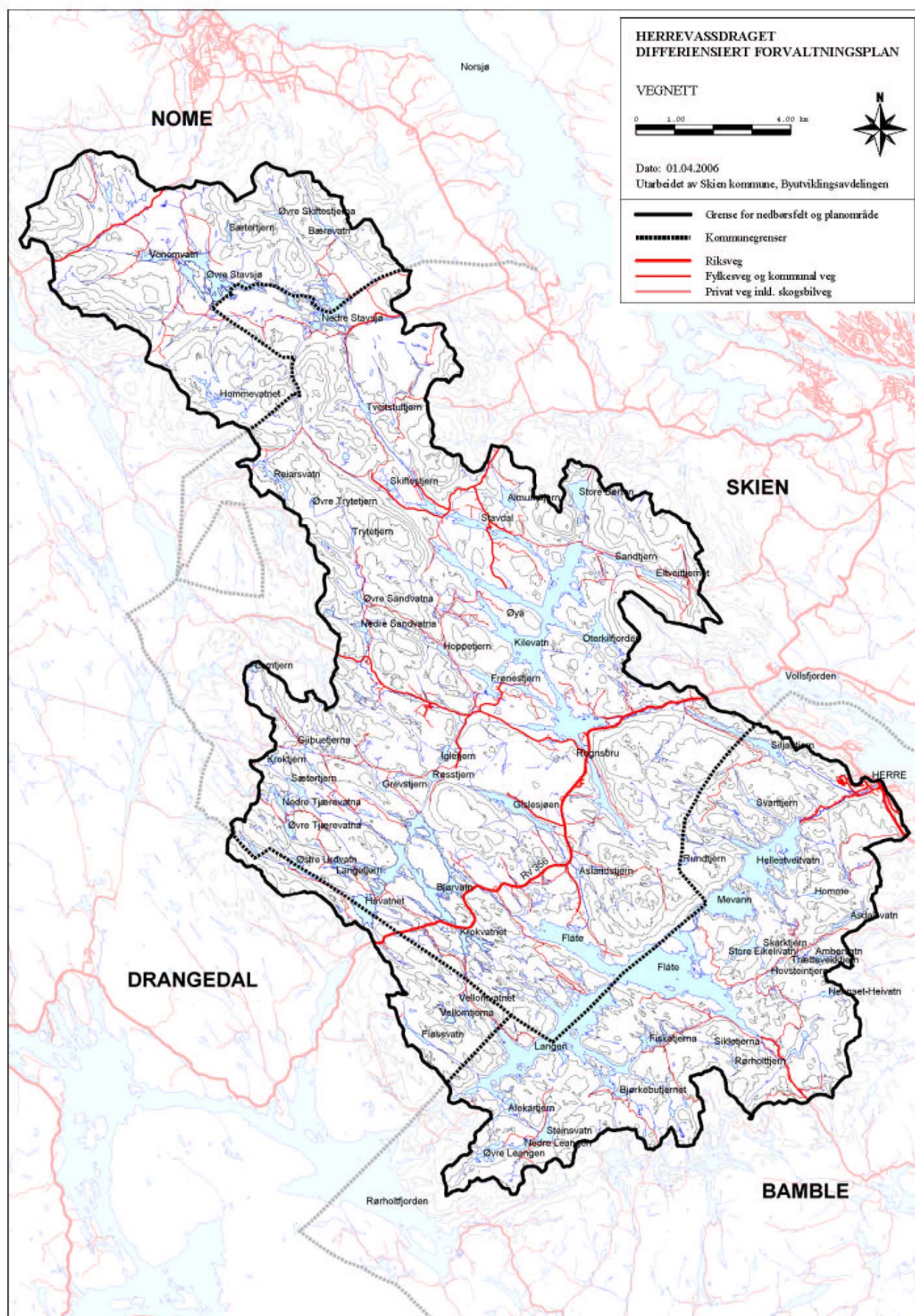
Vegnettet i vassdraget ligger på fem nivå: riksveg, fylkesveg, kommunal veg, privat veg og skogsbil-/traktorveger. Rv.356 er hovedfartsåre mellom Drangedal og Porsgrunn og krysser gjennom Kilebygda. Rv. 353 berører så vidt Herrevassdraget ved utløpet av Herreelva i Frierfjorden. Av fylkesveger er det bare kortere strekninger i Skien fra Rv. 36 inn til Stavadal og fra Rv.356 i Kilebygda vestover inn til Fjell/Øygarden. Kommunale og private veger er i hovedsak knytta til bosettingsstrukturen forøvrig.

Offentlig veg, Herre

Skogs- og traktorvegnettet er godt utbygd og dekker stort sett næringens behov over det meste av vassdraget i alle fire kommunene. Ved videreutvikling av skogsbilveger bør det vises forsiktighet i og med at vegnettet allerede er svært omfattende.

Kartskissa viser at det er et omfattende vegnett innafor vassdragets nedbørfelt.

3.7.3 Bebyggelse

For bebyggelse knyttet til bosetting er situasjonen ulik i de fire kommunene. Drangedals del av vassdraget er helt uten bosetting. I Nome er kun én gård bosatt. I Bamble er bosetting i hovedsak konsentrert til tettstedet Herre. I Skien er bosetting konsentrert til bygdesentraene Stavdal og Kilebygda, primært som gårdsbebyggelse men også spredt og også med boliger i felt og som huskruller.

Huskrull på Bjørbekk i Skien, beliggende 100 m fra vannkanten.

Utover dette er det også spredt gårdsbebyggelse en rekke steder i Skien. "Spredt samla" kan være en betegnende beskrivelse for bebyggelsesstrukturen i bygdeområdene. Bebyggelsen ligger samla innafor bygda, men spredt i forhold til hverandre som enheter. En slik bebyggelsesstruktur kan videreutvikles innafor bygdeområdene uten at det forringer verneverdiene.

Hytter finnes spredt rundt de store vanna, særlig rundt Kilevannet og Flåte øst. Noen steder ligger hytter mer konsentrert. Hytter er bygd i flere tidsperioder. Noen få ble bygd før 2.verdenskrig, men de fleste hyttene er fra perioden 1950-70. Hyttearkitekturen gjenspeiler tida hyttene ble bygd. Det er enkle, relativt små hytter med lav standard, beregnet på sommerbruk og i størrelsesorden fra ca.30m² til ca.70m² i bruksareal.

Enkel lita hytte, typisk for sin tid, - ved Mevann i Bamble.

Hytter ble gjerne bygd helt nede i vannkanten tidligere, her ved Kilevannet i Skien.

I Skiens del av vassdraget er det 225 hytter, i Bamble 54, og i Nome 57 hytter. (Kilde: offisielle databaser). De bygg som ligger i Drangedal er registrert som skoghusvære og gamle boplasser.

3.7.4 Vannforsyning, avløp, infiltrasjonsanlegg

Vannverket for Bamble kommune ligger ved Flåte.

Tekniske hovedanlegg i tilknytning til vannforsyning ligger ved Flåte, Asdalseter og Herre i Bamble, og ved Jensejordet i Kilebygda i Skien. I samme trasé som denne nylagte hovedvannledningen ligger også kloakkledning. Dette betyr at infrastrukturanlegg i Kilebygda er blitt betydelig oppgradert, noe som gir mulighet for videre utvikling. Stavdalområdet forsynes med vann via vannledning fra høydebasseng på Dolva. Den spredte bebyggelsen enten det er gårdsanlegg, boliger eller hytter har egne løsninger for vanntilførsel (brønner og overflatevann), for behandling av gråvann og behandling av kloakk (tette tanker, infiltrasjonsanlegg og andre løsninger). Videreutvikling utifra eksisterende infrastruktur vil være logisk og kostnadseffektiv.

3.7.5 Massetak - grus

I området finnes kun noen mindre massetaksområder (grus) tatt ut for "husbehov" i landbruket. De få grusressursene som ligger i vassdraget, er også i framtida mest egna til uttak for lokalt husbehov i landbruket. Dessuten kan eksisterende grusforekomster vurderes som resipient for håndtering av enkeltutslipp.

3.7.6 Fløtningsanlegg

Historisk har store deler av Herrevassdraget vært påvirket av fløtning og tekniske anlegg i tilknytning til dette. Det er bygd dammer, steinsatt elver og bekker og bygd tømmerrenner, hesteveier og andre ferdsselsårer, fløtningsstuer mm. Disse anleggene er mer eller mindre intakte og i funksjon. Noen er istandsatt og andre holder på å ramle ned. Disse inngrepene blir i dag å betrakte som tekniske kulturminner. I varierende grad påvirker dammene vannstanden i innsjøene. Vannstanden har stabilisert seg på nivåer som i dag betraktes som "normal". Vannstanden var annerledes og lavere før fløtningsinnretninger ble bygd.

Ei lita fløtstue finnes i nordenden av Flåtesundet.

Fløtningsanleggene bør kunne inngå i en videreutvikling med istandsetting, tilrettelegging og skjøtsel av kulturmiljøene langs vannstrengen.

4 Inngrepsstatus og forvaltningspraksis

4.1 Inngrepsstatus

Vassdraget kan betegnes som "kultivert" i og med de mange spor etter menneskelig aktivitet. At vestre vassdrag i nyere tid er blitt båndlagt som drikkevannskilde (klausulert i 1978), har gjort sitt til at det ikke har foregått særlig utbygging i denne delen etter at fløtinga opphørte.. Klausuleringa har beskyttet vannkildene godt. Østre vassdrag er noe mer påvirket av utbygging i og med at det ligger flere bygdesamfunn rundt Kilevannet i Skiens del av vassdraget. Øvre deler av vassdraget (Nome) er lite preget av bebyggelse. I Drangedals del er det minimalt av bebyggelse, kun noen skoghusvære og gamle boplasser. Skogsbilveger preger inngrepsituasjonen mer enn bebyggelsen i Drangedals del av vassdraget.

På Herre ligger bolighusa et stykke opp for elva. Mellom elva og bebyggelsen er det bl.a lagt til rette med gangsti og fiskeplasser.

I tettstedsområdet Herre i Bamble samt på Rognsbru/Jensejordet i Skien er det konsentrasjoner av boliger. Øvrig boligmasse/gårdsbruk ligger i jordbruksområdene.

I hele nedbørfeltet drives et aktivt landbruk, særlig skogbruk.

Det er stor tetthet av skogsbilveger.

Traktorveger av ulik standard finner en også spredt utover i hele planområdet.

Opplysning om at vegkantene er sprøytet med glyfosat.

Ved flere av de større vanna ligger spredte hytter. Enkelte steder er det hyttekonsentrasjoner, spesielt i søndre del av Kilevannet og østre del av Flåte. Totalt er det 336 hytter innenfor vassdraget. Noen store kraftledninger krysser vassdraget flere steder og i flere retninger.

Dersom hytter som allerede er oppført i strandsona skal videreutvikles, bør det være vilkår til dette i form av tilpassing til omgivelsene (plassering, volum, form og farger).

Fototekst: Hytter i strandsona "okkuperer" relativt mye areal både visuelt og rent fysisk.

Hytter ved Flåte gis på bestemte vilkår dispensasjon til utbedringer dersom dette bedrer utslippsforholdene.

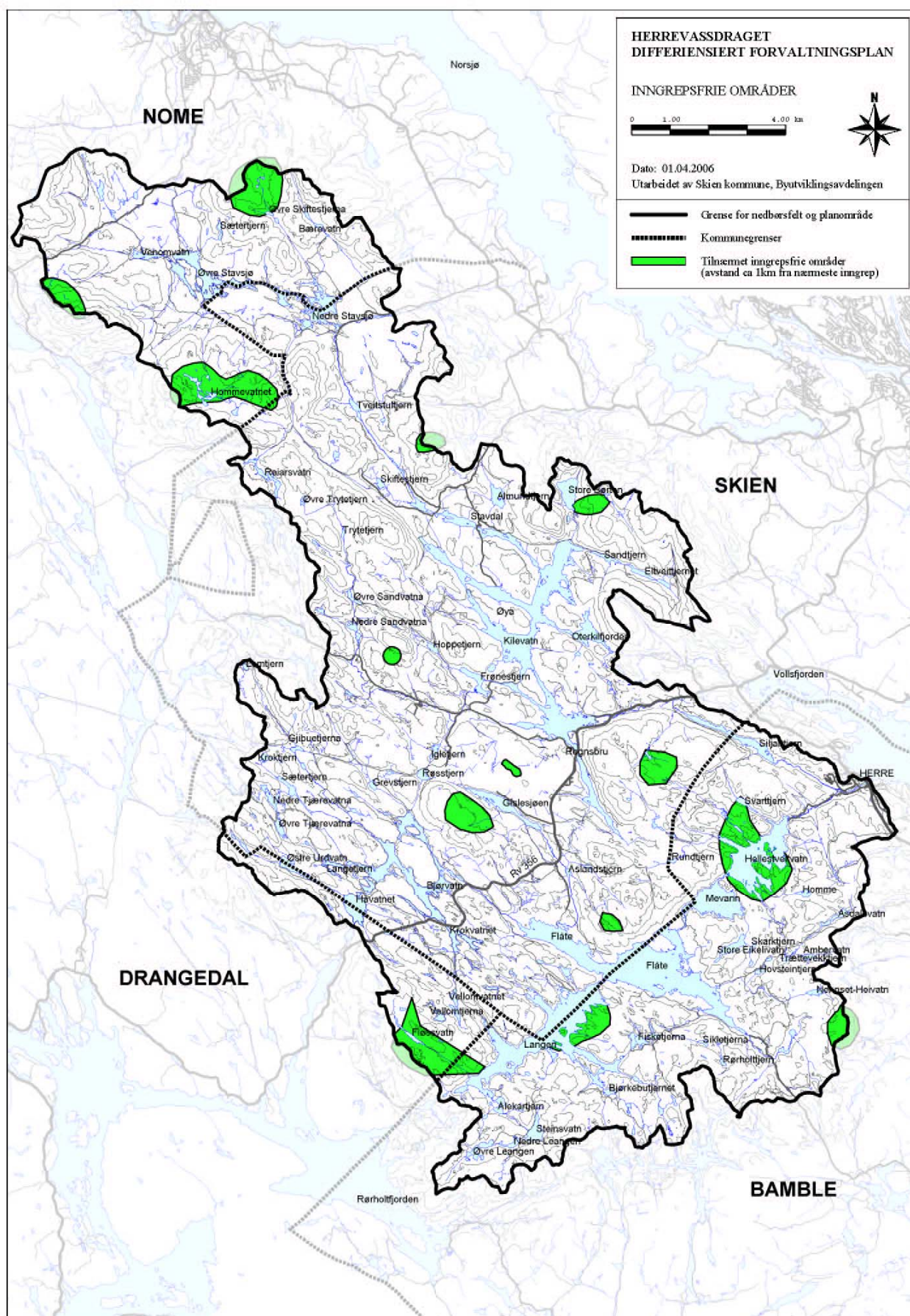
Den største endring i inngrepsstatus som har skjedd siden vassdraget ble vernet, er boligbygging og infrastrukturanlegg på Rognsbru/Jensejordet i Kilebygda, bolig- og vegbygging på Herre, samt skogsbilvegbygging over hele vassdraget.

Skogsbilveger er nødvendige for å få fram tømmer. Etter at fløtinga opphørte er det anlagt mange km med skogsbilveger.

Inngrepsstatus illustreres i skissa under. De grønne feltene er områder som er tilnærmet inngrepsfrie (avstand minst 1 km fra nærmeste tekniske inngrep så som kraftledninger, veger, boligområder mv). Merknad: Skissa avviker fra Direktoratet for naturforvaltning sitt offisielle inngrepskart. Dette bla. fordi det er tatt ned kraftledninger i området, noe som påvirker inngrepsstatus

Skisse: Inngrepsfrie områder.

4.2 Forvaltningsgrunnlag og forvaltningspraksis idag

4.2.1 Generelt

Vernet mot kraftutbygging kom i 1973 og rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag i 1994 (RPRVV). Nesten hele nedbørområdet er i gjeldende kommuneplaner vist som verna vassdrag, klasse 2 (RPRVV). Det vil si at vassdragsbeltet (vann, tjern, bekker, elver og områder inntil 100 m bredde langs disse) defineres til å ha moderat inngrepsstatus i selve vannstrengen og hvor nærområdene består av utmark, skogbruksområder og jordbruksområder med spredt bebyggelse. Tettstedet Herre er i dagens kommuneplan vist som klasse 1, vassdragsbelte ved byer og tettsteder.

Generelt sett har ikke gjeldende kommuneplaner strengere bestemmelser i det verna vassdraget enn utenfor. Konsekvensene av vernet i forhold til tradisjonelt landbruk har følgelig vært små. Noen få skogsbilveger som har vært planlagt i og inntil strandsonen i hovedvassdraget har blitt flyttet til traséer utenfor strandsonen, men det er eksempler på at slike veger også er bygd i strandsonen jf. bildet fra Langen.

Skogsbilveg bygd helt nede i strandsona i til Langen (langsmed Svartflaukilen i Drangedal/Bamble). Her er det stupbratt opp fra vannet, hvilket betyr at så mange andre trasévalg nok ikke var mulig. Spørsmålet er hvor nødvendig denne vegen er og om man kunne ha fått til et samarbeid med andre grunneiere om et helt annet trasévalg, f.eks. oppe på heia.

Bestemmelser om forbud mot byggetiltak i 100-metersbeltet langs vassdrag i Skien og Bamble er generelle og ikke knyttet spesifikt

opp mot verna vassdrag. Nome kommune har byggeforbud i 100-metersbeltet i sine verna vassdrag, mens øvrige vassdrag i Nome har et 50 m byggeforbudsbelte. Drangedal har 50-meters byggeforbudssone for sin del av det verna Herrevassdraget.

4.2.2 LNF-områder i gjeldende kommuneplaner

Mesteparten av arealene innafor Herrevassdraget er i kommuneplanene avsatt som LNF-områder (landbruks-, natur,- og friluftsområde). Det vil si at spredt bolig- og fritidsbebyggelse ikke er tillatt. Nye bygninger knyttet til stedbunden næring er imidlertid tillatt. Praksis viser at forvaltningen i LNF-områdene utenfor vassdragsbeltet ikke er strengere i Herrevassdraget enn i øvrige LNF-områder i kommunene, bortsett fra i nedbørfeltet til Flåte som har bestemmelser for beskyttelse av drikkevannet (kap. 6). I selve vassdragsbeltet (vannstrengen og 100-metersbeltet) i hovedvassdraget praktiseres noe strengere forvaltning når det gjelder tiltak knytta til stedbunden næring,- enn i andre vassdrag der det også er byggeforbud i 100-metersbeltet. Nome er den av kommunene i Herrevassdraget som nok er mest påpasselig med å hegne om byggeforbudet i 100-metersbeltet.

I 100- metersbeltet rundt vann inklusive på øyer (her fra Øvre Stavsjø) er det i utgangspunktet byggeforbud (forutsatt at det ikke er regulert til utbygging). Nødvendige tiltak knytta til stedbunden næring er i utgangspunktet tillatt i 100-metersbeltet.

I kommuneplanen i Skien er to områder vist som LNF-områder med "viktig kulturlandskap". Nye tiltak skal tilpasses eksisterende kvaliteter i kulturlandskapet.

Nes gård ligger majestetisk til på høgda over Sunna i Kilevannet. Gårdsanlegget ligger innafor viktig kulturlandskapsområde og grenser inntil et våtmarksområde registrert som verdifullt. Det betyr at tiltak her er underlagt noe strengere forvaltning enn andre steder i kulturlandskapet. Allikevel skal også slike gårdsenheter ha utviklingsmuligheter forutsatt at det tas hensyn til verneverdier.

4.2.3 Byggeområder i gjeldende kommuneplaner

Flere arealer er avsatt som framtidige boligområder i gjeldende kommuneplaner. To større områder ligger henholdsvis på Jensejordet i Skien og på Herre i Bamble. I Stavdalområdet i Skien er det vist fire mindre framtidige boligområder. Ved Nedre Stavsjø i Nome er det avsatt ett framtidig mindre hyttefelt. På Drangedalsida er det ved riksveien avsatt to framtidige områder for hyttebebyggelse. I Skiens del av vassdraget er avsatt fire soner der spredt boligbygging er tillatt. For alle byggeområder må det utarbeides reguleringsplaner eller bebyggelsesplaner før utbygging kan skje. Selv om flere områder har vært klarert som byggeområder en viss tid, er det liten etterspørsel/påtrykk for å realisere disse, dette til tross for at et av vilkårene for å ha levedyktige lokalsamfunn betinger at det bor folk på bygda.

4.2.4 Praksis i dispensasjonssaker

Dispensasjonssaker innenfor området for verna vassdrag sendes fylkesmannen og fylkeskommunen for uttalelse. Praksisen for dispensasjonsbehandling varierer fra kommune til kommune. Ved Langen/Flåte i Bamble gis det dispensasjoner til ombygginger av hytter dersom dette gir bedring i avløpsforholdene. Gjennom de siste 20 år er det gitt dispensasjoner knyttet til tiltak for bevegelsehemmende, mindre reparasjoner av bygg, mindre tilbygg, oppføring av nedbrent hytte og oppføring av ny hytte med spesiell

forhistorie. Drangedal har liberal praksis for å gi dispensasjoner, men har ikke registrert søknader innenfor planområdet.

4.2.5 Motorferdsel i utmark og vassdrag

Generelt er det få søknader om dispensasjoner til motorisert ferdsel i vassdraget. Det gis derfor få tillatelser. Tidligere var det offentlig godkjent vinterbilveg på isen mellom Stavdal og Rognsbru, et tiltak lokalbefolkningen ønsker gjenopptatt (jf. forslag til mulige tiltak, kap. 7). Med bakgrunn i ansvarsforhold knyttet opp til sikkerhet ved ferdsel anses imidlertid et slikt tiltak som vanskelig å gjennomføre. I Skien er det vedtatt en egen forskrift til lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Denne gir blant annet begrensninger for Kilevannet, (maks motorytelse 6hk, maks fart 8 knop) og har unntak for jord- og skogbruksnæringa når det gjelder motorferdsel på Nedre Stavsjø. Det er motorferdselsforbud på den del av Flåte som ligger i Skien.

Motorbåt på tur gjennom Flåtesundet.

Biltrafikk på en av de kommunale vegene innover i vassdraget. Det er få parkeringsplasser i området. De fleste skogsbilvegene er utstyrt med bom.

I Drangedal er det også egen forskrift knyttet til motorstørrelse på båter, men bestemmelsene i forskriften og dispensasjoner er ikke

knyttet spesielt til verna vassdrag. I Bamble er det forbud mot motordrevne farkoster på Flåte i en radius av 500 m fra inntaksstedet for vannverket. Nome har ikke egen forskrift for motorferdsel i utmark/vassdrag. For de 4 kommunene er det generelt ikke strengere forvaltning av motorferdselsloven i verna vassdrag enn for resten av kommunen.

5 Differensiert forvaltningsplan

5.1 Generelt

I de foregående kapitler dokumenteres dagens situasjon, de viktigste verneverdiene og det gis noen betraktninger om mulig utvikling. Verneverdiene i vassdraget har fokus på følgende forhold:

- Mange vannspeil.
- Lite påvirket av større tekniske inngrep.
- Viktige verdier for friluftsliv og rekreasjon og med store utviklingsmuligheter.
- Rike fiske- og viltressurser. Kan utvikles og utnyttes bedre både av lokalbefolkningen og allmennheten.
- Et vassdrag med god miljøstatus. Lite forurensning. Fyller allerede kriteriene i EU's rammedirektiv for vann.
- Viktige kulturmiljøer fra flere tidsepoker med industrihistorie/tømmerfløting som spesielt for vassdraget.

Planprosessen har resultert i et forslag til differensiert forvaltningsplan. Planforslaget bygger på kunnskapen om dagens situasjon, på at det skal tas hensyn til verneverdier og en målsetting om å ha levedyktige lokalsamfunn i framtida (jf. målformuleringer i prosjektbeskrivelsen).

Planen består av følgende prosjektdokumenter:

1. Beskrivelse, dat. 07.07.06
2. Plankart, dat. 15.06.06
3. Klasseinndeling i hht. RPRVV, dat. 15.06.06
4. Noen råd om omfang, lokalisering og plankrav i forhold til tiltak i de forskjellige RPRVV-klassene, dat. 15.06.06

Hovedelementer i planen:

Nedre Stavsjø ligger i 2C –område. I 2C-områdene forutsettes opprettholdelse av hovedtrekkene i landskapet. Det gjelder også for områder rundt de store vanna; bl.a. rundt Langen (bildet under)

- For de store skogområdene søkes hovedtrekkene i landskapet opprettholdt.
- Nye utviklingstiltak/inngrep bør konsentreres om tettstedene og grender på bygda
- Ved alle inngrep skal det tas hensyn til natur-, kultur- og friluftslivsinteresser.
- I strandvernbeltet er det et generelt byggeforbud; med unntak av nødvendige tiltak for jord- og skogbruk. Strandvernbeltet er et nytt begrep som innføres i prosjektet. Det tidligere 100-mbeltet er nå differensiert og tilpasset terreng og landskap slik at beltet i enkelte områder (nå kalt strandvernbeltet) kan være smalere enn 100 m og bredere enn 100 m i andre områder. Prosjektet konstaterer at det ligger en del hytter i dette beltet. I stedet for å nekte disse en viss grad av oppjustering/utvidelse, legges det opp til at de kan få noen utviklingsmuligheter, men på visse vilkår.
- Det foreslås en rekke mulige tiltak som er aktuelle å videreføre. Tiltakene kan hver for seg og/eller samlet, bidra til i å nå de mål en har satt seg for vassdraget.

Tiltakene kan planlegges og gjennomføres gjennom private, offentlig sektor og/eller som samarbeidstiltak mellom disse.

Nye utviklingstiltak kan foregå i tettstedsområder og i bygdeområder slik som her i Kilebygda ved Rønningen og Rennesund. I strandvernbeltet er det byggeforbud unntatt for nødvendige tiltak for stedbunden næring. Eksisterende hytter i dette området kan videreutvikles på visse vilkår.

Viktige momenter:

- Prosjektets brukermedvirkning har bidratt til bevissthet om at forskjellige arealer har ulik tåleevne i forhold til nye inngrep og at vassdraget må forvaltes i tråd med dette.
- Vassdraget med sine naturressurser har vært brukt og forvaltet av mennesker i århundrer. Uten den menneskelige påvirkningen, særlig mht. oppdemninger i vassdraget og alle tekniske innretninger i forbindelse med dette, ville området ha hatt helt andre betingelser enn det har i dag.
- Tidligere bruk, høsting og utnyttelse av naturressursene har bidratt til tildels store inngrep og påvirkninger i vassdraget. Heri ligger også en rekke kvaliteter som framtidig forvaltning må ta vesentlig hensyn til og som kan videreutvikles.
- Det er vår og framtidige generasjoners oppgave å sørge for at naturgrunnlagets egenverdi og reproduksjonsevne videreføres på følgende balanserte måte:
 - Vannets rolle som ressurs skal ha stort fokus. Inngrep må ikke true den gode miljøstatusen og vannkvaliteten som vassdraget har pr. i dag.
 - Grunneiere/lokalsamfunn skal ha utviklingsmuligheter gjennom et bærekraftperspektiv. (jf. Brundtland-kommisjonen fra 1987 som sier: "En bærekraftig utvikling skal ivareta den nåværende

generasjons behov uten å ødelegge mulighetene til kommende generasjoner til å tilfredsstille sine behov")

- Det biologiske mangfoldet i området skal ivaretas slik at det ikke blir utsatt for negative påvirkninger.
- Vassdragets verdier for utøvelse av det enkle friluftslivet blir sikret.

5.2 Klasseinndeling og forvaltning

(Se prosjektdokument nr. 3)

Klasseinndelingsprinsippene i Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPRVV) ligger til grunn for utarbeidelsen av forvaltningsplanen. Disse er tilpasset Herrevassdragets lokale forhold og er **differensielt** etter arealtilstand og verneverdi. Gjeldende arealplaner har bestemmelser om byggeforbudsbelter på 100 m eller 50 m langs vassdrag. I forvaltningsplanen benyttes begrepet "**strandvernbelt**". Dette beltet er i planforslaget **differensielt** i avstandsområdet 0 - 1000 m fra strandlinja.

For nye tiltak må det stilles krav om dokumentasjon på at tiltakene ikke er i konflikt med verneinteresser eller andre viktige samfunnsinteresser.

Strandvernbeltet er differensielt i hele vassdraget. Beltet varierer fra 0 til ca.1000 m.

Langs nordsida av Hellestvedtvann går "strandvernbeltet" 700-800m inn på heia målt fra vannkanten. Beltet er så bredt fordi dette landskapet er spesielt sårbart mht. til inngrep.

5.2.1 Klasse 1: Tettstedsområder.

BESKRIVELSE KLASSE 1:

Dette gjelder vassdragsbeltene med omliggende arealer (nedbørfelt) på Herre i Bamble og Rognsbru i Skien, de to og eneste "typiske" tettstedsområder innafor planområdet.

Odden og Oddeåsen ligger i Klasse 1-område. Her gis det mulighet til tettstedsutvikling. På den andre sida av Kilevannet, mot Rønningen, gis det utviklingsmuligheter i klasse 2A-område.

Fototekst: Herre er et tettsted som kan videreutvikles som det. På Herre bor ca. 700 av de 1200 som bor innafor Herrevassdragets nedbørfelt.

FORVALTNING KLASSE 1:

- Inngrep som er til skade bla. for friluftslivs- og opplevelsesverdier bør unngås.
- Tettstedsområdene kan utvikles med tettstedsfunksjoner (boliger, fritidsbebyggelse, næringsanlegg, infrastrukturanlegg, idrettsanlegg og andre fellesanlegg. Prosjektet mener at både Rognsbru og Herre kan tåle slik blandingsbebyggelse.
- Prosjektet gir som innspill at det i tettstedsområdene på visse vilkår også kan tillates:
 - en viss spredt bolig- og næringsvirksomhet som ikke er tilknyttet stedbunden næring
 - bruksendringer av eksisterende bygninger i landbruket
 - spredt hyttebebyggelse
 - bygging av noen utleieenheter
 - utvidelse av eksisterende hytter

Kommentarer:

Hovedtanken med denne klassen og de mulighetene som gis, er å legge til rette for en utvikling der inngrep "samles" i områder som Herre og Rognsbru. For Herre opprettholdes klassebetegnelsen 1 (jf. gjeldende kommuneplan), men området utvides betraktelig i og med at arealer på Fløyåsen syd for Herre skole inngår i tettstedsområdet. Rognsbru oppgraderes fra jord- og skogbruksområde med spredt bebyggelse til tettstedsområde. Dessuten avsettes arealer både i Oddeåsen, på Odden og omkring Jensejordet på begge sider av riksvegen som tettstedsområde. Man ønsker altså å legge til rette for at Rognsbru kan bli et reelt satsingsområde for tettstedsutvikling. Lisidene opp fra Kilevannet mot Solumskogen og mot Oddeåsen kan bli attraktive byggeområder og positive blikkfang. Da må det aksepteres at området får et annet landskapsbilde i framtida. Man bryter her med prinsippet om å vise forsiktighet i inngrepssituasjonen i lisidene fordi man ønsker å utnytte stedets kvaliteter med nærhet til vann og til infrastruktur/lokalsamfunn. Det er da særlig viktig at inngrepene påaktes spesielt mht. terrengtilpassing, vegetasjonsbruk, linjeføring, høyder, farger, lys. På Herre er det allerede et velutviklet tettsted, som også "klatrer" oppover i lisidene og opp

på Fløyåsen. Her utnyttes kvaliteter områdene har som utbyggingsområder. I disse områdene velger man derfor å vike i forhold til innsyn fra vassdrag/hav. Tiltak må uansett underlegges landskapstilpasningskrav.

5.2.2 Klasse 2: Jord-, skogbruks- og utmarksområder

I hht RPRVV er dette vassdragsbelte med moderate inngrep i selve vannstrengen og hvor nærområdene består av utmark, skogbruksområder og jordbruksområder med spredt bebyggelse. Prosjektområdet gjelder alt areal som ligger innenfor nedbørfeltet, ikke bare vassdragsbeltet. Hele vassdraget (unntatt Herre) er definert i klasse 2 i dagens arealplaner.

Prosjektet har videreført denne klassen i forvaltningsplanen, men differensiert klassen på bakgrunn av registrert arealtilstand og verneverdier; - slik at klasse 2 inndeles i følgende 3 underklasser i planen :

5.2.2.1 Klasse 2 A: Jordbruksområder med bebyggelse; Bygda

BESKRIVELSE AV KLASSE 2 A:

Dette er tradisjonelle bygdeområder i stor og liten skala, der jordbrukets kulturlandskap med alle sine kulturlandskapselementer inklusive sin spredte bebyggelse "strødd" utover landskapet, dominerer landskapsbildet. Det er stort sett aktive bygdesamfunn med fast bosetting som inngår i denne klassen. Områdene har en landskapskarakter som tåler en viss grad av inngrep.

Stavdal – Nes er et typisk klasse 2A-område der det gis muligheter for utvikling utover stedbunden næring.

FORVALTNING KLASSE 2 A:

- Forutsatt at det tas hensyn til natur- og friluftsverdier og at hovedtrekkene i

landskapsbildet opprettholdes, kan det gis muligheter for å regulere inn boliger og hytter., Dette har vært en viktig føring fra lokalt hold.

- Vannkvalitet og vannivå opprettholdes.
- Uten plankrav kan det på visse vilkår eventuelt åpnes opp for:
 - spredt bolig- og næringsvirksomhet som ikke er tilknyttet stedbunden næring
 - bruksendring av eksisterende bygninger i landbruket
 - spredt hyttebebyggelse som tilpasses eksisterende hyttebebyggelse i vassdraget;- relativt små og enkle hytter med lav standard
 - bygging av noen utleieenheter

I 2A-områdene er strandvernbelte differensiert bl.a på den måten at gårdsanlegg ligger utenfor strandvernbelte, så sant dette ikke er i konflikt med verneinteresser. Det betyr at gårdstun kan videreutvikles selv om de ligger så vidt nært opp til vannkanten som her ved Gislesjøen

Gisholtgrenda er et lite bygdesamfunn definert som 2A-område og der nye byggetiltak kan innpasses på visse vilkår.

Brennebu i Nome er ytterpunktet av områder som er definert som "Bygda" (klasse 2A). Det viser at spekteret er stort, men innholdet og utviklingsmulighetene ligger innad de samme intensjoner om utvikling fordi disse bygdelandskapene tåler noen nye tiltak/inngrep.

Kilevannet sett sydfra over Odden. I denne delen av Kilebygda legges det opp til en utvikling i 2A-området (fra Rønningen/Rennesund i øst over Tangenhalvøya mot Frønes og videre innover mot Dalane, Fjell og Solstad i vest). Strandvernbeltet er differensiert: smalt belte i tettstedsområdet Odden/Rognsbru, klasse 1, som grenser inntil 2A-området og bredere belte i klasse 2A. Det ligger mange hytter også i dette 2A-området og som kan videreutvikles på visse vilkår. Nye hyttefelt kan innpasse i 2A-områder, men må da først inngå i arealdelen.

Kommentarer:

For noen av de minste av slike områder i vassdraget (for eksempel Brennebu i Nome), er en på grensen til hva klassebetegnelsen "Bygda" representerer (jf. beskrivelse klasse 2A over), men prosjektet har valgt å innlemme Brennebuområdet i denne klassen. For andre områder, for eksempel Kilebygda, har man valgt å utvide klassebegrepet noe, slik at litt større skogarealer omkring jordbruksområder med bebyggelse er innlemmet. Dette betyr at Kilebygda er vist som ett sammenhengende

"bygdeområde" med muligheter for videreutvikling.

Jordbruksområder/enkeltgårdsanlegg beliggende helt ned til Flåte er ikke tatt med i kategorien 2A "Bygda" bl.a. pga gjeldende klausulering av Flåte som drikkevannskilde og at landskapsbildet her er spesielt sårbart. Bygdeområdene ligger stort sett i definerte landskapsrom på flatene, "nede" mellom kolle- og sprekkestrukturane i vassdraget. Innenfor disse landskapsrommene har det helhetlige landskaps- og kulturmiljøet evne til å absorbere nye inngrep. Eventuelle nye inngrep bør tilpasses eksisterende inngrep; - både mht. volum, plassering og utforming. I disse områdene kreves spesiell hensyntaken til kulturminner.

5.2.2.2 Klasse 2 B: Eksisterende konsentrerte hytteområder

BESKRIVELSE AV KLASSE 2B:

Skogbruks- og utmarksområder med eksisterende konsentrert hyttebebyggelse.

FORVALTNING KLASSE 2 B

- Opprettholde hovedtrekkene i landskapsbildet
- Opprettholde vannkvalitet og vannivå
- Gi mulighet for – på visse vilkår:
 - utvide eksisterende hytter med enkeltstående separate små enheter (annekser) på en slik måte at bygningsstrukturen (relativt små bygg; 30m²-70m²) opprettholdes
 - tilpassing til det bestående er en forutsetning
 - plassering lenger fra strandlinja enn eksisterende bygg
 - fortetting

Hytte ved Pensilenseide kan videreutvikles. Eventuelle nye mindre bygningsenheter skal ligge bakover i terrenget slik at strandsona ikke belastes mer enn den allerede er.

I 2B-områdene, her eksempelvis fra Øvre Stavsjø, kan det tillates noe tiltetting, på vilkår av at bygg og andre inngrep tilpasses det bestående både mht. plassering, form, volum, farge.

Kommentarer:

Dette er noen få områder i vassdragsbeltet der det er en konsentrasjon av hytter i dag og som en mener kan videreutvikles med enkle, små annekser og noe tiltetting "bakover" uten at det skader verneverdiene i vassdraget. Noen andre områder i vassdraget der det også er en viss konsentrasjon av hytter pr. i dag, er bevisst ikke tatt med i denne klassen fordi en pga verneverdier (spesielt landskaps- og friluftslivsverdier) ikke ønsker videreutvikling utover at hver enkelt eksisterende hytte gis noe utvidelsesmuligheter. Det forutsettes at dette ikke er i konflikt med andre forhold.

5.2.2.3 Klasse 2 C: De store kulturskogområdene

BESKRIVELSE AV KLASSE 2 C:

Skogbruks- og utmarksområder med lite bebyggelse, men med tekniske innretninger og inngrep. Dette er de store skogområdene forøvrig i vassdraget; - skogområder som er kulturpåvirket særlig gjennom det høstingsskogbruket som foregikk i fløtningstida og fram til i dag med stor grad av skogsbilvegbygging.

Fototekst: Del av de store skogområdene, her over Sandbukta i Flåte, sett nordover.

FORVALTNING KLASSE 2 C:

- Det overordnede landskapsbildet med vannspeilene og skogen som dominerende landskapselementer forutsettes opprettholdt. Det bør følgelig ikke legges opp til nye store inngrepstiltak i klasse 2C. Skogsdrift følger Levende skog-standarden. Skogsbilvegbygging følger egne forskrifter.
- Opprettholdelse av vannkvalitet og vannivå er vesentlig.
- En forsiktig utvikling i tilknytning til eksisterende inngrep og bebyggelse bør kunne foregå forutsatt hensyntaken til verneverdier. Det foreslås spredt næringsvirksomhet på setervoller, gamle boplasser o.l der det er eksisterende bebyggelse.

Ørnhullet, en tidligere boplass i Drangedals del av vassdraget beliggende langs Velumvegen. På slike plasser foreslås at det kan tillates noe videreutvikling i form av spredt næringsvirksomhet (virksomhet som ikke er tilknyttet stedbunden næring) Istandsetting, nyoppføring av enkeltbygg med tanke på utleie for jakt og fiske er av de muligheter som her gis.

Fototekst: Håtveitsetra ligger ved Øvre Stavsjø. Strandvernbeltet går på utsida av bygningsmassen

(mellom vannkant og eksisterende bygg) På innsida av strandvernbeltet kan tiltak (ev. nye bygg) innpasses.

Kommentar:

2C-områdene er det store "kultiverte" og brukte skoglandskapet. Det er i dag preget av nokså ensaldret skogvegetasjon; mye pga at det har vært et fløtningsvassdrag. Man høstet og plantet skog etter de samme sykluser i hele vassdraget og forvaltet således skogen ganske "likt". Vassdraget var en enhet selv om det består av flere mindre vassdrag (nedbørfelt) og man var avhengig av hverandre for å få fram tømmeret i felles anstrengelser om våren. Disse store skogsområdene er følgelig særlig menneskepåvirket. Spor etter bosetting, skogsdrift og fløting finnes over hele vassdraget og spesielt langs vannstrengen/i vassdragsbeltet. Prosjektet mener at det kan gis muligheter for spredt næringsutvikling på steder i skogsområdene der det er bebyggelse fra før, så som på setervoller, gamle boplasser, skogshusvære, fløtningsstuer og lignende. Man ønsker at disse områdene fortsatt skal brukes. Da kan utleie av bygninger, tilrettelegging for opplevelsesturisme, kunnskapsformidling, jakt og fiske være aktiviteter i disse områdene i tillegg til tradisjonelt skogbruk og friluftsliv. Ønsket fra grunneierhold om å innpasse spredt hyttebygging i disse områdene har vært gjenstand for uenighet i prosjektet. Det er både for- og motargumenter i forhold til dette og som kan drøftes videre etter slutføring av prosjektet som sådant (juni 2006).

5.2.3 Omfang, lokalisering og plankrav vedr. tiltak

I *prosjektdokument nr. 4* (se også kap.1.6) konkretiseres noen av prosjektets intensjoner med hva for type tiltak (særlig bygningsmessige) de forskjellige klasseområdene kan "tåle". Avhengig av hvilke tiltak kommunene mener kan innpasses i klasseområdene, så gir prosjektdokument nr. 4 noen råd og innspill til bestemmelser som kan nedfelles i kommuneplanenes arealdeler. Forslagene om at arealstørrelser på gårdsenheter kan være et grunnlag for lokaliseringskriterium vurderes spesifikt i hver kommune. Samtidig er det et mål for hele prosjektet å ha felles ståsted vedr. forvaltningen av vassdraget. Ved behandling av planen i hver kommune, er det derfor viktig å føre dialoger underveis. Meningen med å gi så vidt detaljerte råd i en differensiert vassdragsforvaltningsplan er følgende:

- å synliggjøre intensjoner i prosjektet
- å konkretisere i forhold til planmessig forutsigbarhet
- å bidra til utforming av et regelverk/bestemmelser som kan lette saksbehandlingen i den enkelte kommune

Det tillates ikke nye hytter innafor strandvernbeltet, men det foreslås at eksisterende hytter i og utenfor strandvernbeltet gis noen muligheter, på visse vilkår - til videreutvikling og også gjenoppbygging i tilfelle brann.

For å styrke næringsgrunnlaget for primærnæringa, for å bidra til levedyktighet i bygdene, er det i *prosjektdokument nr. 4* listet opp en rekke muligheter for tiltak så som:

- spredt boligbygging
- spredt næringsvirksomhet som ikke er tilknyttet stedbunden næring
- spredt hyttebebyggelse
- videreutvikling av eksisterende hyttebebyggelse
- hyttefelt
- spredt næring på selektive plasser (på seteranlegg, gamle boplasser, ved fløtningsstuer)
- enkle tiltak i tilknytning til fløtningsanlegg; for eksempel tilrettelegging for opplevelsesturisme og kunnskapsformidling

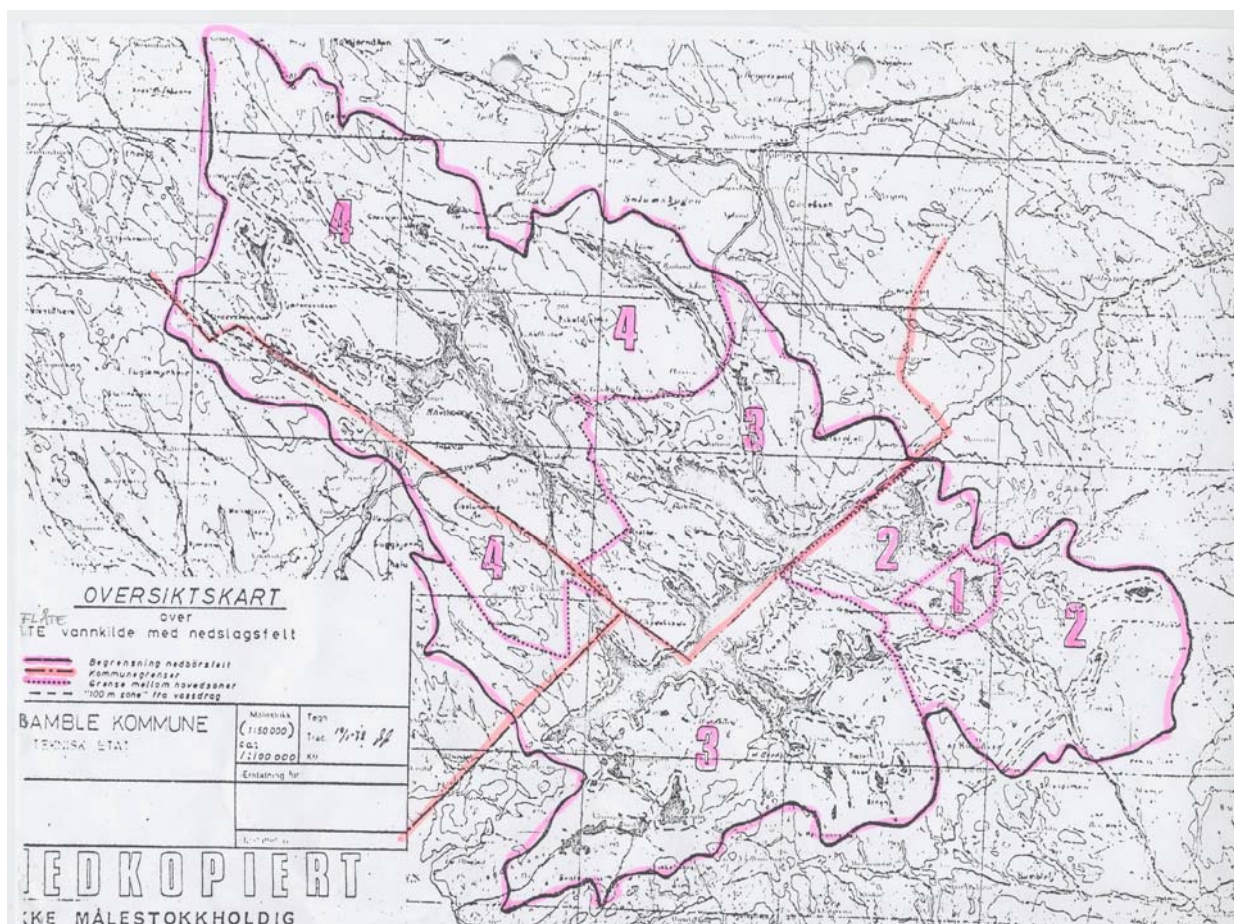
Disse forslagene bør bli gjenstand både for prinsipielle og detaljerte drøftinger;- i forhold til å kunne innpasse bestemmelser i kommuneplanenes arealdeler.

6 Klausulert nedbørfelt - Flåte

I 1978 ervervet Bamble kommune rettigheter fra grunneiere og andre rettighetshavere til å ta ut drikkevann fra Flåte. Gjennom inngåtte avtaler ble nedbørfeltet klausulert (se nedenfor). Nedbørfeltet til Flåte består av flere mindre nedbørfelt inklusive

også nedbørfeltene for Bjorvann og Gislestjøen i Skien. Deler av nedbørfeltet til Bjorvann ligger i Drangedal. Nedbørfeltet til Langen er også en del av Flåtes nedbørfelt. I forholdet mellom forvaltningsplanen og klausuleringen av Flåte, er det klausuleringsbestemmelsene i Flåteskjønnet

som går foran. Forvaltningsplanen er et innspill til framtidig forvaltning av Flåtes nedbørfelt og som kan iverksettes forutsatt at krav satt i Flåteskjønnet overholdes

Sone 1 i det klausulerte området rundt Flåte er det området vanninntaket skjer og der vannverket ligger. . Jo lenger unna dette en kommer, jo mindre restriktivt er det. Sone 2 ligger i Bamble, mens sone 3 dekker deler av både Bamble, Skien og Drangedal. Sone 4 ligger i Drangedal og i Skien

Flåtes nedbørfelt er delt inn i **4 soner**. Det er lagt inn et 100-mbelte langs vassdraget i disse 4 sonene. Sone 1 nærmest vanninntaket er den strengeste. Hele sone 1 er byggeforbudsone. Motorferdsel på vannet er ikke tillatt i denne sonen.

Klausuleringa hjemler bl.a bestemmelser om:

- Ny bebyggelse og campingplasser nærmere vann/tjern, elver/bekker enn 100 m regnet i horisontalplanet ved HRV/flomvannsføring (HRV=høyeste regulerte vannstand) forbys.
- Det er regler om vanlig husdyrhold, om industrielt husdyrhold, om bruk av plantevernmidler, om gjødsling av vann, om kalking, om utbedring av veganlegg,

om lagring av olje, håndtering av oljetanker, om at det ikke kan etableres bensinstasjoner i nedbørfeltet.

- Det er bestemmelser om hva som tillates av utvidelser og tilbygg på hus, om gjenoppføring etter brann mv.

Hele **sone 1** (nærmest vanninntaket) er byggeforbudsone. Bl.a. er motorferdsel på vannet ikke tillatt i denne sonen. **Sone 2** omfatter den del av nedbørfeltet i Bamble som via småvann og myrer går direkte til Flåte. I denne sonen ligger en del hytter og noen skogshusvær (feltet Flåte i forvaltningsplanforslaget), samt 7 faste bosettinger. Alle hytter ble bygd før Flåte ble

drikkevannskilde.

Klausuleringsbestemmelsene hjemler muligheter for utbedring av sanitærforhold.

Sone 3 omfatter den del av nedbørfeltet i Bamble og Drangedal som går via Langen ut i Flåte samt den delen som kommer fra områder i Skien syd for Rv. 359 og som renner direkte til Langen og Flåte. I denne sonen er det bl.a klausul om at det ikke kan etableres campingplasser, serveringssteder eller overnattingssteder for allmennheten eller bedriftshytter og lignende.

I sone 4 inngår den del av nedbørfeltet i Drangedal som ikke går til Langen men som går via flere småvann til Flåte. Dette er den mest perifere delen av nedbørfeltet. Tiltak i 100 m beltet er strengt også i denne sonen.

7 Mulige tiltak - videreføring.

Prosjektet har utarbeidet forslag til mulige tiltak (45 punkter; ikke prioritert), inndelt i fire kategorier:

- planleggings- og undersøkelsestiltak
- informasjonstiltak
- fysiske tiltak
- arrangementer

Det er særlig som en del av gruppearbeidet disse tiltaksforslagene har kommet fram. Tiltakene bør kunne videreføres der de hører hjemme; enten det er i offentlig sektor, i privat regi eller i et samarbeid mellom private, lag og foreninger og det offentlige.

Prosjektet anbefaler

- at hver kommune i sine handlingsplaner til kommuneplanene/sektorplaner/arbeidsprogram "henter inn" punkter fra Herrevassdragets tiltaksliste
- at hver kommune avsetter midler for å få muligheter til å gjennomføre tiltak.
- at private (grunneiere, lag og foreninger, lokalsamfunn) samarbeider om å søke om

midler enten det er fra offentlig sektor, fra fond og andre tilskuddsordninger til planlegging og gjennomføring av tiltak.

Synketømmer har et spesielt godt trevirke og kan kanskje utnyttes til et nisjeprodukt. Synketømmeret er en del av tømmerfløterhistorien. Det kan formidles mye kunnskap og opplevelser omkring slike kulper med synketømmer.

En pramtur med fiskestang - fra Kongens dam kan være forlokkende og spennende. Etterspørsel etter det enkle friluftslivet vil sannsynligvis bare øke i framtida. Herrevassdraget er ei grønn lunge nært til Europas store befolkningsgrupper. Også i Grenland er det mange som har til gode å oppleve Herrevassdragets vakre landskap og interessante historie.

Differensiert forvaltningsplan for HERREVASSDRAGET. Forslag til MULIGE TILTAK.

Type tiltak	Hva for tiltak	Hvor	Samarbeid mellom	Kommentar
Planleggings-tiltak/undersøkelser				
1	Plan for sentrumsutvikling av Rognsbru som senter i Kilebygda	Rognsbru/ Kilebygda	Off.myndigheter og private	"Illustrasjonsplan" /kommunedelplan og/eller reguleringsplan er alle aktuelle planredskap som kan synliggjøre og styre tettstedenes utvikling.
2	Plan for forskjønningstiltak i sentrumsområdene	Herre og Rognsbru	Private og off. myndigheter	Deler av sentrumsområdene innbyr ikke til opphold, aktivitet og utvikling. Selv de minste tiltak kan bety forbedringer uten at det koster særlig.
3	Helhetsplaner for lokalisering av mindre boligfelt/huskruller	Primært i Kilebygda og Stavdal, men også aktuelt i andre 2A-områder i forvaltningsplanen	Grunneiere/off. myndigheter	Plan for hvert 2A - område vil gi oversiktlige rammer for boligutbygging. Flere felt er avsatt i gjeldende kommuneplaner. Vurdere behov for flere felt/og eller om noen av gjeldene felt bør revurderes.
4	Vurdere trasévalg for "tunge" samfedsels- og infrastrukturtiltak så som jernbanetrasé og nye kraftledningstraséer	Jernbanetrasé og kraftledninger i Bamble og Skien.	Offenlige myndigheter, lag og foreninger, grunneiere, lokalbefolkning	Være obs på at planer for ny jernbanetrase, nye kraftledninger, ev. rørgater, veganlegg o.a. kan ha negativ virkning på verneverdiene i Herrevassdraget. Tas alltid opp ved revisjoner av arealdeler til kommuneplaner.
5	Reguleringsplaner	Tangen, Rennesund/Rønningen, Bjønnsund og andre steder der det er kommet planinnspill	Grunneiere/off. myndighet	Grunneierønsker om campingplass, hytter, boliger o.a. utnytting vurderes i forhold til hovedprinsipp i forvaltningsplanen med landskapsbilde som viktig premiss for lokalisering av tiltak.
6	Plan for å utvikle både et næringsfiske og sportsfiske. Kartlegging av fiskeressursene som en første fase.	Hele vassdraget	Grunneierlag/fiskeforeninger/ offentlige myndigheter	Ev. starte med mindre områder, Kilevannet er ett aktuelt vann

Type tiltak	Hva for tiltak	Hvor	Samarbeid mellom	Kommentar
7	Revidere lokale bestemmelser om motorferdsel i utmark og vassdrag	Primært i Skien (som har slike lokale forskrifter).	Kommunen i samråd med brukerinteresser og overordnede myndigheter.	Vurdere å øke tillatt motorstørrelse for båt til min.10 HK. Et ønske fra lokalbefolkningen er også å tillate vegforbindelse Melum-Kilebygda over isen slik det var tidligere.
8	Plan for å registrere og sikre naturmiljøet til elvemuslingen	Kjente og ukjente lokaliteter i vassdraget. Påvist ett sted i Skien. Mulig det er flere.	Offentlige myndigheter, grunneiere	Rødlisteart
9	Plan for revisjon/oppdatering av register for viktige naturområder/naturtyper/nøkkelbiotoper	Hele vassdraget, kommunevist eller samla	Offentlige myndigheter, grunneiere	Bør inn som rutiner i alle kommuner på lik linje med revisjon av kommuneplaner. Budsjett/bevilgning må følge med som virkemiddel
10	Områdeplan for tilretteleggingstiltak mht. jakt, fiske, friluftsliv, inkl. sykling, padling, turgåing. o.a.	Hele eller deler av vassdraget	Offentlige myndigheter, grunneiere	Viktig bla. som grunnlag for søknad om økonomiske midler til fysiske tiltak.
11	Initiere eventuell utredning av forurensningsforhold i fht av sprøyting med roundup	Spesielt i strandvernbeltet	Overordna og lokale myndigheter	Etterspørre nasjonal forskning
12	Utarbeide restaurerings-, drifts- og bruksplan for tekniske kulturminner	Hele vassdraget og/eller deler	Offentlige myndigheter, lag og foreninger	Klargjøre ansvarsfordeling i forhold til drift og vedlikehold.
13	Utarbeide skjøtselsplaner for kulturlandskap	Viktige kulturlandskaps-områder	Offentlige myndigheter, grunneiere, lag og foreninger	Vurdere stimuleringstiltak til grunneiere, lag og foreninger som tar tak i dette. Se områder i sammenheng.
14	Strategiplan (kort og lang sikt) for å redusere måkeplagen	Kilevannet/ Bjorstaddalen	Offentlige myndigheter, grunneiere, lag og foreninger	Lokalbefolkningen vurderer måkeplagen som stor og miljøødeleggende.
15	Plan for å opprettholde vannivå/vannstand	Hele vassdraget	NVE og andre offentlige myndigheter	Konsesjonsbetingelser mv.

Type tiltak	Hva for tiltak	Hvor	Samarbeid mellom	Kommentar
Informasjons-tiltak				
16	Ferdigstille og videreutvikle temakart 1 og 2	Hele vassdraget	Offentlige myndigheter/lag og foreninger	Prosjektet har utarbeidet utkast til to temakart der det er nedfelt mye informasjon fra alle gruppene. Kartene bør videreutvikles/fullføres.
17	Utarbeide tur- og opplevelseskart	Hele eller deler av vassdraget	Offentlige myndigheter, idr.lag, jeger-og fiskeforeninger, historielag	Viktig for friluftsliv og for reiseliv: Vise turområder, turstier, skiløyper, sykkel- og padlemuligheter, kulturmiljøer inkl. tekniske kulturminner i vassdragsbeltet m.m. Mulig det er aktuelt å utarbeide flere karttyper.
18	Utarbeide kart og infofolder som viser fiskevann og jaktområder	Hele eller deler av vassdraget	Offentlige myndigheter, idr.lag, jeger-og fiskeforeninger, historielag	Nyttig å etablere et salgs- og forvaltningsapparat lokalt
19	Opprette internett-hjemmeside	Gjeldende for hele vassdraget	Offentlige myndigheter/private/lag og foreninger	Med linker til kommunenes hjemmesider, til turkart, jakt- og fiskemuligheter, gårdsturisme, utleiehytter, aktiviteter mv.
Fysiske tiltak				
20	Etablere infrastruktur mht å kunne iverksette boligbygging i felt og i huskruller	Kilebygda, Stavdal og ev. andre steder	Private og off. myndigheter i samarbeid	Henger sammen med pkt. 1 og 3 under planleggingstiltak
21	Infrastrukturtiltak for å kunne etablere hyttebebyggelse inkl. utleiehytter	I hht forvaltningsplanen	Private (grunneiere/skogeierlag)	Enkel standard
22	"Opprustning" i sentrumsområdene	Rongsbru, Herre	Private, lag og foreninger og off. myndigheter	Forskjønningsstiltak, tilretteleggingstiltak i hht en helhetsplan
23	Informasjonstavler/skilt vedr. vassdraget, kulturmiljø, friluftslivsmuligheter mm	Hele vassdraget, eller kjerneområder, f. eks. Hellestvedtvannet, Kilevannet, Stavsjø	Offentlige myndigheter/private/lag og foreninger	Parkering, rasteplasser, teltplasser, utsettingssteder for kano/kajakk, tur-og skiløyper, badeplasser, fiskevann, salgssteder for jakt-og fiskekort

Type tiltak	Hva for tiltak	Hvor	Samarbeid mellom	Kommentar
24	Utleie av kanoer, båter	Rongsbru, Kongens dam	Private, lag og foreninger	Samarbeid på tvers av bygdelag og kommunegrenser
25	Utleie av sykler	Ulefoss, Rognsbru, Herre	Private, lag og foreninger	Samarbeid på tvers av bygdelag og kommunegrenser
26	Tiltak mot måkeplage, for eksempel avskyting	Kilevannet/ Bjorstaddalen	Grunneierlag/kommunen	Avhengig av hva en kommer fram til under pkt .14 under plan/undersøkelsestiltak.
27	Etablere utsettingssteder for kano	Flere steder	Private, lag og foreninger	Opplyses om på turkart
28	Etablere/anlegge parkeringsplasser	Flere steder; bl.a. ved Stavdal, Solum, Stranda, Ålgårdstad	Off. myndigheter og private	Opplyses om på turkart
29	Anlegge båtfester/brygger	Flere steder; bl.a. ved Stavdal, Solum, Stranda, Ålgårdstad	Off. myndigheter og private	For allmennheten
30	Etablere badeplasser	Flere steder		Opplyses om på turkart
31	Skjøtte kulturlandskap	Hele området	Stat, kommune, grunneiere	Stimulere til å ha beitedyr
32	Skogsdrift	Hele området	Stat, kommune, grunneiere	Ivaretatt av "Levende skog"- standarden . Være spesielt varsomme vedr. skogsbilveger innenfor strandvernbeltet.
33	Istandsette skogshusvære og seteranlegg	Hele området	Grunneier- og skogeierlag, reiselivsbransjen	Tilrettelegge for organisert turisme, utleie
34	Merking av tufter, synliggjøre kulturminner	Spesielt i vassdragsbeltet	Historielag, grunneiere, samarbeid med kulturminnemyndigheter	Samordnes også med kartutgivelser
35	Restaurere og vedlikeholde fløtningsdammer, for eksempel terskeldam ved Ålgårdstad	Hele vassdraget	Off.myndigheter, grunneiere, skogeierlag andre foreninger	Det er vesentlig å kunne opprettholde vannstanden på et nivå tilnærmet dagens nivå. Restaurering og vedlikehold er dessuten en del av ivaretakelsen av tekniske kulturminner og sees i sammenheng med pkt. 12 under planleggingstiltak.

Type tiltak	Hva for tiltak	Hvor	Samarbeid mellom	Kommentar
36	Mudring	Ved Rognsbru, Stavdal, andre steder	Off.myndigheter og grunneierlag	Hindre gjengroing
37	Etablere og merke turstier	Hele vassdraget	Historielag/idrettslag, grunneiere, kommune	Utbedre stinettet, bygge broer, klopper, legge kavler gjennom myrer mv.
38	Anlegge/utvikle rideveier	I forbindelse med eksisterende og ev. nye hestesentre	Tiltakshavere og grunneiere	Må sees i sammenheng med turstier , skiløyper og andre ferdselsårer for bl.a å hindre konflikter
39	Generelt forbedre tilgjengeligheten til vassdragsbeltet,- for allmennheten	Fra Melum og Kilebygda, f.eks ved Stavdal, Solum, Stranda, Ålgårdstad, fra Lunnebruene ned til Øvre Stavsjø	Grunneiere, off. myndigheter	Viktig for friluftslivet
40	Anlegge campingplasser	Ved Kilevann og ev. andre steder	Grunneiere	Plankrav
41	Tiltak for å muliggjøre sammenhengende sykkeltraséer	Missing link mellom skogsbilveger/traktorveger/stinett	Kommune, grunneiere	Vurdere behov for en helhetsplan for sykkelturisme
42	Kultiveringstiltak for å bedre beite for hjortevilt	Hele området	Grunneiere, fagråd for vilt	Kan sees i sammenheng med skjøtselsplan for kulturlandskap og for driftsplaner i skogbruket.
Arrangementer				
44	Avholde seilkonkurranse	Kilevannet	Lag/foreninger	
45	Aktivitetsdag med bl.a. tilbud om tur med småfly	over Kilevannet og/eller andre deler av vassdraget	Lag/foreninger	for eksempel 1-2 ganger i året